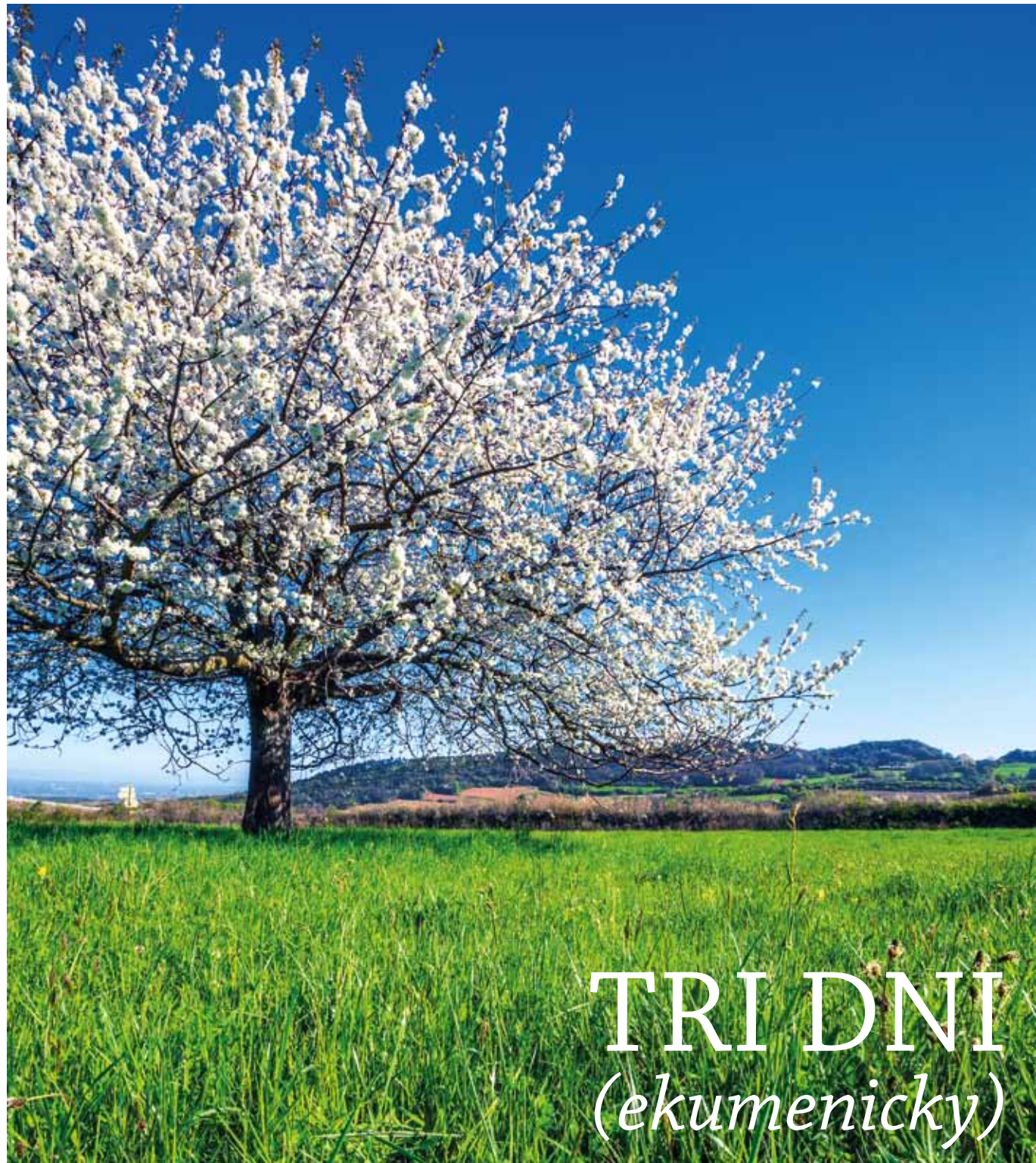

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

XVI. ročník ● 3/2023

TRI DNI
(*ekumenicky*)

O B S A H

Genezis 4
AKO BOLO NA POČIATKU
R. Betina

Úvod do modlitebnej 5
DOKONALÁ
NEDOKONALOSŤ
T. Komrska

Rozhovor 6
MÁM RÁD
BIBLICKÉ MOTÍVY
J. Krlička/ E. Mihočová

Téma 12
TRI DNI (EKUMENICKY)
P. Kučera, A. Č. Tipulová,
M. Kocúr

Úvaha 22
O NEOKALVINIZME I
O. Garaj

Humanita 24
CESTY NA UKRAJINU
Team OHP CB

Fotoúvahy 28
DVERE
A. Činčuráková Tipulová

Spod orecha 29
ABSURDITY,
NA SLOVENSKU JE TO
TAK
B. Piatko

RELAX 31

Jana Michalová: Izraelské štruktúry

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2023

Redakčná rada: Juraj Institoris, Tomáš Komrska, Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko

Čestný člen: Štefan Markuš

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Zadané do tlače:** 15. 3. 2023 **Tlač:** Alfa print, Martin

Prvá strana obálky: Foto: Freepik

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

ČAKANIE NA JAR

Neprešiel ani mesiac odkedy snehová kalamita schovala Žilinu do hrubej vrstvy snehu a nás donútila rušiť cesty, ktoré sme mali mesiace naplánované. No keď sa pozerám z okna už toho snehu niet a teploty sú čím ďalej tým vyššie nad bodom mrazu.

Prechádzal som sa po lúke, ktorú máme pred bytovkou a videl som prvé snežienky. Znamenia sú jasne – zima končí a prichádza jar. Život, ktorý celé tieto mesiace bol schovaný pod povrchom a pod zemou, teraz vychádza s novou silou a skrášľuje svet, v ktorom žijeme a pohybujeme sa.

Čo dá tomu životu silu vzrásť? Je to práve ten čas strávený pod zemou, schovaný pod vrstvou snehu. Je to práve tá „smrť,“ ktorú zima prináša, aby dala silu novému životu.

Nedá mi nespájať si tieto súvislosti stvorenia s Veľkou nocou, ktorú o niekoľko dní budeme oslavovať. Veď predsa ten istý Boh urobil jedno aj druhé! Sám nám o tom Ježiš hovoril, keď povedal: *Ak pšeničné zrno, ktoré padne do zeme, neodumrie, zostane samo. Ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu* (Jn 12, 24, SEB). Je to práve smrť, čo prinesie nový život. Je to práve „zima“, čo musí predchádzať jari. Je to akýsi rytmus, ktorý Stvoriteľ „zakódoval“ do stvorenia. Do teba aj do mňa.

Niečo musí odumrieť. Niečomu musím odumrieť. Každý z nás niečomu inému. Možno sú to sny, ktoré neprichádzajú od Boha. Možno sú to návyky, ktoré neoslavujú Boha, ale nás ničia. Je to naše sebecko, naša sebastrednosť, naša skrytá modlitba „buď vôľa moja“. Naša túžba vyhrať každú jednu diskusiu, zapájať sa do každej politickej debaty a mudrovať o tom, ako by mal svet vyzeráť.

Len v takej smrti môže prichádzať nový život. Nový život pre nás a pre naše okolie. Boh však tvorí čosi nové (Iz 43, 19, SEB) a jeho „vzorec“ na to je smrť a vzkriesenie. Je to vzorec, ktorý by sme si, zvlášť v tomto pôstnom a predveľkonočnom období, potrebovali osvojiť. O to viac vzhľadom na našu aktuálnu situáciu – nielen v cirkvi, ale v celej krajine. Môžeme sa v tom učiť od bratranca nášho Pána, ktorý hovoril: *On musí rásť a ja sa musím umenšovať* (Jn 3, 30, SEB). Kiež by to bola naša modlitba aj dnes. ■

JOSÉ CALVO,
kazateľ CB Žilina

STĽPČEK:

... urobil aj hviezdy...(Gn 1, 16c)

AKO BOLO NA POČIATKU

RASTISLAV BETINA

PSY ŠTEKAJÚ
A VOLBY SA BLÍŽIA

Prirovnám cestu národov ku karaváne. I keď púť národov sa od skutočných karaván líši mnohými znakmi. Ten najdôležitejší rozdiel je v tom, že skutočné karavány vždy poznajú cieľ svojej cesty. Niektoré národy nie.

Vodcom karavány sa mohol stať iba múdry príslušník kmeňa. Niektorým národom akoby na tom až tak veľmi nezáležalo. Napriek tomu, že vezú ten najcennejší náklad – seba samých.

Múdry vodca pozná nielen cieľ, ale aj cestu k nemu. Na rozdiel od skutočných karaván byť vodcom karaván národov si trúfajú i takí, ktorí iba sľubujú a chcú byť vodcami.

Skutoční vodcovia karaván vedú karavánu ďalej, aj keď sa rozštekajú psy. Lebo poznajú cieľ a cestu k nemu. Tie karavány, ktoré vodcovia vedú raz na západ a potom na východ, podľa toho ako štekajú psy, privedú karavánu do záhuby.

Účastníci karaván vedia, že ich osud je v rukách vodcu karavány. Takže sa ku karaváne pridajú iba vtedy, keď budú presvedčení, že určený vodca svoje vedomosti nepredstiera. Že sa naňho dá spoľahnúť.

Tak prečo sa ľudia, ktorí majú možnosť voľiť si vodcu, nezaujímajú o to, akého vodcu si zvolia? Veď predsa sa na uchádzačoch o vodcovstvo dá poznať, či je to človek, ktorý jasne formuluje cieľ cesty, alebo iba tára a priateľ s s hyenami.

Čo treba urobiť, aby ľudia pochopili, že tí, ktorí nevedia, čo chcú, dostanú to, čo nechcú? ■

Ivan Turek

Nemecký filozof Immanuel Kant povedal: „Dve veci ma naplňajú úžasom; hviezdnaté nebo nado mnou a mravný zákon vo mne“. V tomto nie je sám. Človek bol od začiatku fascinovaný nočnou oblohou posiatou hviezdami. (Aj keď ten dnešný, žijúci v meste prichádza kvôli svetelnému smogu o pohľad na jej nádheru.) V starodávnych kultúrach to viedlo k uctievaniu hviezd a k vzniku astrológie.

Astrológia skúmala vplyv hviezd na človeka. Snažila sa predpovedať osud človeka a budúcnosť na základe ich postavenia na oblohe. Poznať svoj osud či budúcnosť je lákavé. Pokušenie spoznať ho za akúkoľvek cenu je veľké. Ale v Biblii je astrológia prísne zakázaná, lebo veriť hviezdám je povera. A poverčivosť je hriech. Náš osud nie je v rukách hviezd, ale v rukách Boha, ktorý tie hviezdy stvoril. My nemusíme poznať svoju budúcnosť. Nám stačí, že poznáme Toho, kto aj našu budúcnosť drží vo svojich rukách.

Boh len v jednom prípade použil nemú reč nočnej oblohy, na ktorej sa ukázala výnimočná hviezda. Bolo to v prípade mudrcov z východu, babylonských astrológov, hviezdárov tej doby. Aby ich Boh priviedol k betlehenskému dieťaťu, narodenému Ježišovi, urobil v ich prípade výnimku. Prehovoril k nim rečou, ktorej títo učenici najlepšie rozumeli, rečou hviezdinatej oblohy.

Ak Immanuela Kanta v minulosti a mnohých iných dnes naplňa úžasom hviezdnaté nebo, žalmistu Dávida naplňalo úžasom niečo iné: *Keď hľadím na tvoje nebesia, dielo tvojich prstov, na mesiac a hviezdy, ktoré si upevnil, pýtam sa: Čo je človek, že naňho pamätáš, a syn človeka, že sa ho ujímaš* (Ž 8, 5)? Dávid žasne nad tým, že sa Stvoriteľ taký veľký, taký mocný a taký slávny, ako o tom svedčí stvorené nebo, mesiac a hviezdy, skláňa a ujíma človeka takého malého, takého slabého a takého biedneho, ako je aj on, Dávid. Toto je už naozaj dôvod k úžasu! A nielen k Dávidovmu. ■

DOKONALÁ NEDOKONALOSŤ

TOMÁŠ KOMRŠKA

K tejto úvahe ma inšpiroval text z proroka Daniela (2, 31 – 45). Je to príbeh sna, ktorý sa prisnil Nabuchodonozorovi. Lenže sen po prebudení zabudol a chcel od svojich mudrcov, aby mu sen nielen rozpovedali, ale podali aj jeho výklad. Danielovi, po úpenlivej modlitbe, Boh sen aj výklad zjavil. Bol to obraz sochy, (pohľad do budúcnosti), od zlatej hlavy až po nesúdržné železno-hlinené prsty na nohách. A na záver sna padá na sochu kameň, ktorý celú postavu drtí a Boh ustanovuje nové večné kráľovstvo.

Pri rozmyšľaní nad týmto textom mi napadá otázka dokonalosti, ktorou by sme sa radi prezentovali, alebo ju od iných požadujeme. Lenže ak všetko zanikne, aký zmysel má snaha či túžba po dokonalosti tu na zemi?

Túžime po dokonalom účese, vizáži, odeve, po dokonalom zamestnaní. Túžime byť profesne dokonalí – ale aj predložiť dokonale upečený koláč či nedefinovaný obed. Túžime mať dokonale zariadený a uprataný byt, snažíme sa mať dokonale upravenú záhradu.

Ale túžime aj po dokonalom servise od iných ľudí, od predavačky v obchode, cez úradníkov v inštitúciách, až po dokonalý zdravotnícky personál. Nuž a vo vzťahoch túžime po dokonalých susedoch, kolegoch, životnom partnerovi, po dokonalých deťoch, vnúčatách...

Ale aká je naša predstava o dokonalosti? Z čoho vychádza? A hnaním sa za dokonalosťou – čo okolo seba šírimo?

Moja manželka Oľga k téme dokonalosti poznamenala: „Ak by sme boli dokonalí, nepotrebovali by sme Krista, ani Božiu milosť.“

Áno, tak ako sa máme približovať k Božej dokonalosti, tak sa rovnako máme približovať k Božej milosti aj v prijímaní nedokonalosti v nás a v ľuďoch okolo nás. Pretože, ak všetko zanikne, čo zostane? Zostane dobrá vôňa? Alebo odpudzujúca pachuť? Lebo to je to, čo zostáva ako pevná valuta až do večnosti.

Tak ako potrebujeme Božiu milosť každý z nás osobne, rovnako potrebujú našu milosť, nie ľahostajnosť, ľudia okolo nás a ešte k tomu potrebujeme Božiu múdrosť.

Ak sa však niekomu z vás nedostáva múdrosti, nech prosí Boha, ktorý dáva štedro a bez výčítiek, a dostane ju (Jk 1, 5).

Na farme pestujeme aj mrkvu a to v 270 m dlhých riadkoch. Samozrejme sme sa snažili o dokonale čisté riadky a pravidelne sme burinu vytrhávali. Tá však, vďaka tomu, že nepoužívame žiadnu chémiu na jej odstraňovanie, rastie tak rýchlo, že sme to uprostred leta vzdali. Len sme občas pomedzi riadky prešli krovínorezom, aby sa slnko aspoň trochu dostalo k jemným výhonkom mrkvy.

Ale na jeseň sme sa vytrhávania buriny vzdali celkom. Postupne sme mrkvu pomedzi vysokú burinu začali vykopávať, nebola zlá, ale prišli mrazy a veľká úroda mrkvy zostala na poli. Keď sa teplota opäť vyhupla nad nulu, boli sme si mrkvu pozrieť, súc presvedčení, že pomrzla.

Nepomrzla.

Jeden a pol metra vysoká a hustá burina ju pred mrazom ochránila.

A tak na pohľad nepekne burina v riadkoch, ukrýva a chráni veľkú a chutnú mrkvu.

Kto by to bol povedal.

Apoštol Pavol v istom trápení, ktoré mu bránilo v dokonalosti, prosil Pána Ježiša o vyslobodenie, ten mu však povedal: *Dosť ti je moja milosť. Lebo moja moc sa dokonáva v slabosti* (2Kor 12, 9).

Keď svoju nedokonalosť a ešte lepšie svoju dokonalosť, odovzdáme Bohu, môže ju nezvyčajným a predsa takým prirodzeným spôsobom použiť tak, aby mala zmysel teraz, ale aj vo večnosti.

Tak ako to je s mojim pohľadom na dokonalosť? Či nedokonalosť?

Dávam priestor Bohu, aby obidve použil? ■

MÁM RÁD BIBLICKÉ MOTÍVY

Keď sa niekto narodí pod šťastnou hviezdou, ešte to automaticky neznamená, že bude mať ľahký život. Rezbár a výtvarník **JÁN KRLIČKA** síce dostal od Boha do vienka umelecké nadanie, ale ako syn perzekvovaného gréckokatolíckeho farára to nemal jednoduché. Napriek všetkému prešovský výtvarník nezatrpkol. Na jeho obrazoch i reliéfoch drevorezieb dominuje láskavý pohľad na svet i ľudí. Práve Ján Krlička je autorom drevorezby Poslednej večere, osadenej v kaplnke diakonického zariadenia pre seniorov Elim.

Porozprávala sa s ním EMÍLIA MIHOČOVÁ. Foto: E. MIHOČOVÁ

Pod to, kým sme, sa podpisuje zázemie, z ktorého sme vzišli. Kedy a za akých okolností sa teda začal písať príbeh vzťahu vašich rodičov?

Mamka je Prešovčanka a pracovala ako učiteľka. S otcom sa zoznámila, keď študoval teológiu na gréckokatolíckej bohosloveckej fakulte v Prešove. Patril medzi troch študentov, ktorých vyhodili z fakulty za to, že presadzovali poslovenčenie liturgického obradu. Štúdium teológie preto ukončil v Užhorode.

Kde otec začínal ako gréckokatolícky farár?

Začínal v Šemetkovciach pri Svidníku. Neskôr sa stal farárom v Helcmanovciach na dolnom Spiši. Mal to tam rád a veľmi si to pochvaloval. Mama pracovala

ako učiteľka na miestnej základnej škole.

Keď vypukla 2. svetová vojna, rodičia na fare v Helcmanovciach ukrývali Židov. Bolo to nebezpečné, keďže v tom čase na Spiši žila početná nemecká komunita a mohol ich ktokoľvek udať. Vo farskej pivnici prežila prakticky celú vojnu rodina Benedekovcov. Starý pán Benedek predtým pracoval na prešovskom bitúnku ako zverolekár. Neskôr ma na priemyslovke učil dejepis jeho syn, ktorý sa na fare ukrýval spolu s rodičmi.

Potom však prišiel rok 1950 a vášho statočného otca komunisti zavreli v rámci akcie Prešovský sobor, zameranej na likvidáciu gréckokatolíckej cirkvi. Čo sa dialo s jeho

manželkou a piatimi malými deťmi?

Keď otca zavreli, mama sa načas vrátila do rodičovského domu v Prešove a pracovala v uhoľných skladoch. Potom však dostala rozhodnutie o nútenom vysťahovaní. Prišli si po ňu uprostred noci, musela zobudiť deti. Autami ich viezli do Kysaku na stanicu. Mama vtedy prežila ťažké chvíle. Nevedela, kam ich vedú. Modlila sa, aby sa vlak pohol smerom na západ a nie na východ – bála sa, že ich vyvezú do Ruska. Veľmi sa jej uľavilo, že vlak smeroval na Margecany. Internovali ich až na Sudety. Mama a súrodenci vystúpili na železničnej stanici v Hostinnom nad Labem v Podkrkonoší. Policajti ich dočasne ubytovali v chátrajúcom hoteli. Po týždni – dvoch sa pres-

ťahovali do domu uprázdneného po internovaných Nemcoch.

V akom stave bol dom, v ktorom mali bývať?

Dom bol v strašnom stave. Nachádzal sa priamo na autobusovej stanici, kde sa sústreďovali utekajúci Nemci. Odtiaľ ich vyvážali za hranice autobusmi a nákladnými autami. Na prízemí domu, kde bola čakáreň, boli dokonca ešte pokladne. Posledný autobus však neprišiel, a tak jedenásť Nemcov na povale domu, v ktorom sme mali bývať, spáchalo hromadnú samovraždu. Obesili sa.

Kedy prišiel na Sudety aj váš otec, krivo označený za nepriateľa štátu?

Vo väzení strávil rok. Nebol ani odsúdený. Z väzby sa vrátil na invalidnom vozíku – mal po výsluchoch rozkopané nohy a chrbticu. V Hostinnom sa zamestnal v invalidnom družstve, kde vyrábal prívesky a suveníry. Mučenie pri výsluchoch mu podlomilo zdravie. Mama, aj keď bola povolaním učiteľka, zbierala a umývala poháre v špinavej krčme.

V Podkrkonoší ste v roku 1954 prišli na svet aj vy ako šieste dieťa do rodiny. Aké spomienky máte na detstvo?

Na detstvo mám pekné spomienky. Dokonca aj rodičia, i napriek okolnostiam. Pred odsunom žili v mestečku dve tretiny Nemcov. Za komunistického režimu tam z celých Čiech nazvážali nepriateľov štátu – fabrikantov, anglických letcov, kňazov, jednoducho inteligenciu. Rodičia mali preto dobrú spoločnosť. Väčšina internovaných sa zamestnala v miestnych papierňach.

Kedy ste sa opäť vrátili na Slovensko?

Povolenie na návrat sme dostali v roku 1963. Otec v žiadosti uviedol, že chce, aby jeho syn chodil do slovenskej školy. Označili ho za buržoázneho nacionalistu. Neskôr sa však pomery uvoľnili a súhlas na návrat dostal. Duchovnú službu vykonávať nemohol, keďže odmietol prestúpiť do pravoslávnej cirkvi. Robil v Prešove na železnici za pokladňou, neskôr zásobovača v depe. Mamka sa zamestnala ako úradníčka v domácich potre-

bách. Ani ona nedostala súhlas na výkon učiteľského povolania. Mali ťažký život, ale nezlomilo ich to.

Podarilo sa otcovi lokálpatriotizmus preniesť aj na vás?

Otec bol hrdý Slováč. Pochádzal zo stredného Slovenska z Dolnej Bane a študoval na prvom slovenskom katolíckom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, na čo bol vždy patrične hrdý. Bol síce patriot, ale nie nacionalista. V roku 1968 sa pridal k akčného výboru na obnovu gréckokatolíckej cirkvi. Podarilo sa im presadiť liturgický bohoslužobný obrad v slovenčine. Staroslovenčina dnes v gréckokatolíckych kostoloch znie zvyčajne už len na sviatky.

A keďže som s otcom trávil veľa času, vychovával ako patriota aj mňa. Dlho mi trvalo, kým som sa z toho vymanil. Po čase som pochopil, že viac ako na národnosti záleží na charakte-
re človeka – a je jedno, či je Slováč alebo Maďar. Národnosť sa dnes často zneužíva. A nacionalisti, ktorí sa klaňajú slovenskej vlajke, sú väčšinou obmedzení ľudia.

Vrátil sa váš otec ešte niekedy na faru?

Po uvoľnení a páde režimu pôsobil na fare v Michalovciach. Ako deti sme už boli vtedy dospelí. Bol som búrlivák a otravovalo ma, že musím víkendy a prázdniny tráviť na fare (smiech).

Patríte k talentovaným slovenským drevorezbárom.

Kedy ste objavili čaro ceruzky a rezbárskeho dláta?

Ku kresleniu som mal vzťah od malička. Otec mal v Čechách kamarátov Kafkovcov, ktorí sa venovali reštaurovaniu. Starý pán Kafka bol sochár a kamenár. Po ich dielnach som chodil s otvorenými ústami. Ako chlapec som v Hostinnom stále čosi vyrezával, pre seba aj kamarátov. Najmä loďky z borovicovej kôry, sem-tam figúrky.

Viedli vás k umeniu aj rodičia?

Mama aj otec boli milovníci umenia, veľa som od nich čerpal. Keď sme sa presťahovali do Prešova, v nedeľu sme po kostole zašli aj do galérie, keď tam inštalovali novú výstavu. Galéria bola povinná jazda. Otec ma zobral aj do Levoče a Spišskej Kapituly. Rodičia boli tiež znalci klasickej a opernej hudby, mali asi 900 platní. Otec sa stále zlostil na hudbu, ktorú som počúval – mám rád džez, blues, reggae. Keď som mu však z nej čosi pustil, súhlasne prikývol.

Pocítili ste aj vy osobne následky toho, že ste synom údajného „nepriateľa štátu“?

Keď som chcel ísť na umeleckú priemyslovku, tak ma súdružka učiteľka výtvarnej výchovy zámerne neklasifikovala. Písal sa rok 1969, Československo obsadili vojská Varšavskej zmluvy a prišlo vhod „kopnúť si“ do fárového syna. A ukázať tak lojalitu voči režimu. Riaditeľ základnej školy sa vyhol tomu, aby mi maš napísať do posudku, že nemôžem študovať na umeleckej škole, lebo pochádzam z rodiny odsúdeného kňaza.

Ako ste na tento podraz reagovali?

Úplne som na tvorbu zanevrel. Až kým sme si s manželkou nekúpili chatu na Sigorde uprostred Slanských vrchov, mal som vtedy štyridsať rokov. Našiel som tam drevo, ktoré mi padlo do ruky a z ktorého som vyrezal prvé Ukrižovanie. A odvtedy vyrezávam stále. Miesto, kde stojí naša chata a dielňa, je na mape zakreslené ako Čertov dol. Vraj tu žil uhliar, veľmi dobrý človek, ktorý páľil uhlie. A keďže bol stále od sadzí, volali ho čert. Možno je to príroda a genius loci toho miesta, ktoré na mňa blahodárne zapôsobil a mohol som sa vrátiť k tomu, čo som mal rád v detstve.

Pre umelecké stredné školy ste boli persona non grata, kam vás napokon prijali?

Vyštudoval som stavebnú priemyslovku, vďaka známostiam rodičov. Síce som zmaturoval, ale štúdium ma nebavilo. Na vysokú školu ma samozrejme nezobrali. Mám odložený list, v ktorom sa uvádza, že nie je v záujme štátu, aby som študoval na vysokej škole, a už toľko nie v niektorom zo sochárskych ateliérov Vysokej školy výtvarných umení. Ujal sa ma prešovský výtvarník Dušan Pončák. Atmosféra v jeho sochárskom ateliéri bola fascinujúca. Chodievali k nemu na kus reči mnohí umelci. Raz mi Dušan povedal, že som mal vlastne šťastie – aspoň ma škola nepokazila. Mohol som sa dostať do rúk umelca komunistu, ktorý by ma bol navigoval k tvorbe v duchu socialistického realizmu.

Kde ste sa po skončení školy zamestnali?

Po maturite som robil grafika v Slovenskej knihe, neskôr na železnici v stavebnom oddiele. Odtiaľ som odišiel do pridruženej výroby, kde sa dalo dobre zarobiť a mal som veľa voľného času.

Rok som prežil v Líbyi – ako strelmajster v kameňolome. Sovietsky zväz a jeho satelity vtedy

podporovali Kaddáfího režim. V pohorí Atlas sú vápencové hory, ktoré sme odstreľovali, zo sutiny sa vyrábali piesky a štrky. Je to nebezpečná práca, no počas môjho ročného pôsobenia neprišlo k žiadnej nehode. Ale keby som bol pochybil a pri niektorom odstrele výbušniny zahynulo niekoľko robotníkov, nič by sa nebolo stalo, ľudský život tam nemal žiadnu cenu. Keď sme mali voľno, vybrali sme sa medzi miestnych. Bolo desivé vidieť, keď aj deti gestikuláciou naznačovali, že si želajú našu smrť. Dávali nám najavo svoju nenávisť.

Ako výtvarník – absolútny samouk, máte svoj nezameniteľný rukopis, robíte najmä insitné umenie. Postavičkám dávate nádych grotesky, aby ste odľahčili ťažké témy. Aké motívy sa vo vašej tvorbe najčastejšie objavujú?

Keďže som veriaci, rád pracujem s biblickými motívmi zo Starej zmluvy (Adama a Eva, Jónáš a veľryba, udatná Judita...), ale aj z Novej zmluvy (Posledná večera, Ukrižovanie). Vyrezávam však i hudobníkov, keďže mám rád muziku. Vyhýbam sa folklóru. Napriek tomu teraz vyrábam betlehem, na ktorý vyrežem pastierov v slovenských krojoch. Objednal si ho jeden znalec a zberateľ umenia – novinár, ktorý žije v Amerike, ale jeho predkovia sú pôvodom Slováci. Je pre mňa cťou, že práve moja Posledná večera visí v jeho galérii v Denveri hneď vedľa litografie Marca Chagalla.

Medzi vaše posledné práce patrí drevorezba Poslednej večere, osadená v kaplnke diakonického domova Elim. Ako sa vám na nej pracovalo?

Je to veľmi pekná téma, zvlášť keď sme ju mohli prepojiť so symbolom studne uprostred púšte – na základe teologického zadania, ktoré som dostal od biskupa Východného dištriktu Petra Mihoča. Keď som ráno vstal, tešil som sa na prácu v dielni.

Drevorezbu verejnost prvýkrát videla na posviacke sociálneho zariadenia. Evanjelický bohoslužobný obrad, na ktorom sme sa s manželkou zúčastnili prvýkrát, sa nám veľmi páčil.

Aký má syn gréckokatolíckeho farára vzťah k protestantom?

Len pozitívny, rovnako ako môj otec, ktorý mal dobrého kamaráta reformovaného farára. Asi

pred tromi rokmi nás navštívil írsky protestantský kazateľ, aby si kúpil moju drevorezbu. Je aj na obálke knihy – *Sny v Biblii*, ktorú nedávno vydal. Pri odchode sa opýtal, či sa za nás môže pomodliť. Samozrejme, súhlasili sme. Bola to zvláštna chvíľa, kedy mi tiekli slzy z očí. Mali sme silný zážitok Božej prítomnosti.

Ako žije Ján Krlička dnes a aké má plány?

S manželkou Evkou žijeme už celoročne na chate na Sigorde, kde mám aj dielňu – dcéry Judita a Eva študujú v zahraničí. Súčasťou našej rodiny sú knihy, obrazy a pes Félix, s ktorým denne chodíme na prechádzky do prírody. Nie sme sami, často nás navštevujú priatelia a známi. Tento rok budem mať 70 rokov, takže v Prešove plánujem dve výstavy. ■

Posledná večera, kaplnka Elim

Ako vznikla pieseň: AKO TICHÝ DÁŽĎ

Bolo to na jeseň 2021. Mali sme ťažké obdobie. Manželku postihol popri jej neľahkej invalidite nešťastný úraz s dôsledkom prasknutých rebier a ďalších bolestivých podliatin. Bola totálne odkázaná na moju obsluhu a ešte k tomu to bolo v čase hrozivých pandemických obmedzení. Po dvoch únavných mesiacoch sme už z toho boli obaja hodne vyčerpaní. Do takého neutešeného stavu mi v predvečer mojich 81. narodenín prišla gratulácia od Janky Nagajovej s obrázkom rozkvitnutého kalicha kvetu s básňou. Priniesla nám posilu a nové povzbudenie. Ako som si ju čítal, hneď vo mne evokovala hudobné znenie. Stačilo len sadnúť si, urobiť si skicu a na druhý deň to dotiahnuť – a pieseň bola hotová. I táto skúsenosť nám znovu potvrdila, že aká je úžasná obnovujúca milosť Pánova, že aj do našich tiem, zím a slabostí prináša nové impulzy k ďalšej púti životom. Preto budme otvorení k vzájomnému sa potešovaniu a povzbudzovaniu. ■

Ivan Valenta

Ako tichý dážď

Jana Nagajová

Ivan Valenta

1. A - ko ti - chý dážď zmý - va z kve - tov prach, z mo - jej du - še Boh zmý - va vi - nu, strach.
 2. A - ko sln - ka lúč krie - si mŕt - vu zem, aj mňa krie - si Boh, zno - vu po - vstať smiem.
 3. A - ko no - vá jar me - ní far - bu lúk, me - ní ži - vot môj do - tyk Tvo - jich rúk.

A ten ob - my - tý kvet dví - ha ka - lich svoj, dví - ham k Te - be srd - ce, Pa - ne môj.
 A tá vzkrie se - ná zem tú - ži plod - nou byť, tú - žim, Pa - ne, Te - be k slá - ve žiť.
 Z Tvo - jej lás - ky, Pa - ne, ži - jem kaž - dý deň, na Tvoj o - braz pre - mie - ňať sa chcem.

A - ko ti - chý dážď zmý - va z kve - tov prach, z mo - jej du - še Boh zmý - va vi - nu, strach. A ten
 A - ko sln - ka lúč krie - si mŕt - vu zem, aj mňa krie - si Boh, zno - vu po - vstať smiem. A tá
 A - ko no - vá jar me - ní far - bu lúk, me - ní ži - vot môj do - tyk Tvo - jich rúk. Z Tvo - jej

ob - my - tý kvet dví - ha ka - lich svoj, dví ham k Te - be srd - ce Pa - ne môj.
 vzkrie - se - ná zem tú - ži plod - nou byť, tú - žim, Pa - ne, Te - be k slá - ve žiť.
 lás - ky, Pa - ne, ži - jem kaž - dý deň, na Tvoj 3.obraz premie -

ňať sa chcem. Z Tvojej lásky, Pane, žijem každý deň, na Tvoj obraz premieňať sa chcem.

28.11.2021

DNES SA PRIPOMÍNA

Zlata Mikulská

Čo mi v srdci pripomína
ten veľký posol?
Že Syn Hospodina
sa celý v krvi niesol.
To sa mi dnes pripomína.

Ochota tu žiť nebola zbytočná,
z toho, čo Jeho oči uzreli,
černeli aj celé mračná,
keď sa od nás na čas oddelil.

Dnes ti pripomína aj Duch Svätý,
ako vydať zo seba
tie pripomienky a mĺkve vety,
'by kričať chceli až do neba.

Toto hovor kým si živý!
Pripomínaj, že Kristus tu bol,
veď v časoch smutných i veselých,
niet väčšej lásky navôkol.

TRI DNI

(ekumenicky)

Ilustračné foto JANA MICHALOVÁ: Izraelské štruktúry

TAJEMSTVÍ VELKÉHO PÁTKU

PETR KUČERA, kazatel Cirkvi bratskej

Velký pátek a s ním celé Velikonoce bych přirovnal k obrovskému domu, ve kterém je mnoho různých komnat, místností a chodeb. V každém z pokojů můžeme objevit nová a nečekaná tajemství. Mohli bychom v takové vznešené stavbě prožít celý život a stejně nikdy nebudeme na konci všech překvapení.

Takový dojem pouhého částečného poznání mám při pomýšlení na svátek Velkého pátku. Snad každý rok jsem nově překvapen novými pohledy na smrt Kristovu. Dotýkám se něčeho velkého a slavného. A pokaždé, když se tak stane, prožívám posvátnou bázeň a jímavou radost. Ale stejně stále tuším, že objevení nejhlubšího tajemství Velikonoc a Velkého pátku je stále přede mnou. Moje slova, moje vysvětlování, moje kázání se mi zdají být nedostatečná, abych vyjádřil jedinečnost události na Golgotském kříži před dvěma tisíci lety.

První zjištění – Je Velký pátek

Poprvé jsem si Velký pátek vážně uvědomil někdy v první třídě základní či mateřské školy. Byl Velký pátek. V době socialismu to byl ještě běžný pracovní den. Nastal večer. Maminka stála v nedělních šatech před zrcadlem a jakoby se chystala na nedělní bohoslužby. Na hlavu si stříkala Lybar – onen bájný lak na vlasy. A přesně v tu chvíli jsem jí dal otázku, která mi doslova „vrtala“ v hlavě: „Mami, proč jsou na Velký pátek jednou ročně bohoslužby, ve všední den, a ještě k tomu s Večeří Páně?“ Maminka na mě poněkud překvapeně pohlédla. Snad ji nenapadlo, že nevím takovou základní věc. Velmi rychle a jasně odpověděla: „Petře, ty to nevíš? Vždyť Velikonoce a Velký pátek, to je největší slavnost křesťanů! Na Velký pátek přece zemřel za naše hříchy Pán Ježíš!“

Z naléhavosti a přesvědčivosti jejího hlasu jsem pochopil, že Velikonoce a Velký pátek je opravdu svátek mezi svátky. Pro začáteční informaci to zcela postačilo. Od té doby jsem pozorněji vnímal atmosféru těch tří jedinečných dní. Samotná zvěst o Kristově smrti za naše hříchy se mě ještě nedotýkala. Ale jedno bylo jasné: Něco nesmírně vážného každý rok prožíváme. Stalo se něco mimořádného mezi nebem a zemí.

Velký pátek se stává Velkým

Něco z Paschy mi později přiblížil můj mystický kamarád, kazatel Miroslav Palát. Vyprávěl nám o velikonočních jímavých pocitech, při pomýšlení na Kristův kříž a Boží lásku. O moci kříže a přeslavné naději vzkříšení. Díky jemu jsem začal tušit, že to lepší mě ještě čeká.

Po letech jsem se stal kazatelem, přestěhoval jsem se do České Třebové, byl jsem už dostatečně poučen o Velkém pátku. Jako kazatel jsem byl postaven před úkol pronést sváteční homílii. A právě tehdy jsem si dal otázku, kterou jsem nosil v srdci už hodně dlouho: „Proč Ježíš zemřel za naše hříchy! Proč se to muselo stát? Nešlo to jinak? Nemohl Bůh nějak zahmouřit oči? Mávnout rukou a říci: „Ale, nech to tak... Pohoda ne?“ Na zdánlivě jednoduché otázky zdaleka nejsou jednoduché odpovědi. Záhy jsem se dočetl, že nejsem první, kdo si v historii církve tuto otázku dává. Přede mnou ji řešili význační teologové a otcové církve. Rozhodl jsem se, že každé Velikonoce, jednou za rok, probádám toto tajemství. Přišly tři krásné roky, kdy jsem už měsíce před Velkým pátkem promýšlel odpovědi. Proč tři roky? Apoštol Pavel ve svých epistolách často používá tři pojmy, kterými vysvětluje smysl Kristovy oběti:

Ospravedlnění, smíření a vykoupení

Ty byly základem mých velkopátečních kázání. Dnes tuším, že zvěst Velkého pátku ještě více přesahuje tyto tři velká biblická témata. Přece jenom je dodnes považuji za základ velkopáteční zvěsti.

Myšlenka smíření se táhne celým Starým zákonem. Ten je plný příběhů a předpisů o různých druhích obětí. Izraelci často konali smířcí obřady. Starozákonní historie obětí vrcholí na Golgotě, smrti Krista. Jan ve své epištole vysvětluje, že Bůh poslal svého Syna jako obět smíření za naše hříchy (1Jn 4, 10). A o smíření najdeme mnoho dalších veršů v Novém zákoně. Ještě jeden přidávám: *V Kristu Bůh usmířil svět se sebou* (2Kor 5, 19). Smíření je potřeba tam, kde je nepřítelství. Je tedy mezi člověkem a Bohem vztah vzájemného odporu? Známe přece mnozí z paměti ten krásný verš: *Bůh tak miloval svět* (Jn 3, 16). Blízkost Boží lásky a Božího hněvu je obsažena ve zvěsti Velkého pátku. Je tu Boží hněv, onen nezbytný a náležitý postoj svatého Boha ke všemu, co je v opozici vůči Němu. A lidská touha žít si po svém i za cenu, že to špatně dopadne. To není nic jiného než obrácení se zády vůči Stvořiteli. Ale je tu zároveň i Boží láska. Jeho touha být s námi, prožívat s každým člověkem společenství. Touha Otce být s dětmi. Kříž zjevuje Boží hněv i Boží lásku, která raději probodla sebe samého než nás. Někteří znalci Bible se bouří. Takového Boha, co se „vyzuřil“ na vlastním synu nechci. Rozumím těmto námitkám. Ale vím, že se jen z části poznávám. Víím, že se dotýkáme něčeho, co je větší a co nás přesahuje.

Absurdnost vykoupení

Podobná až absurdní myšlenka je obsažena v pojmu vykoupení. Jako dítě jsem předpokládal, že jde o vykoupení z otroctví zlého, z moci ďábla. To by ale připouštělo rovnocennost s Bohem, což je holý nesmysl. Před očima se mi objevovala nová myšlenka: Jsme zajatci Božích řádů: *Kristus nás vykoupil z kletby zákona* (Gal 3, 13). Z tohoto zajetí hříchu a smrti je jediná cesta. Cesta vykoupení někým, kdo má platidlo mnohem vyšší ceny. V Ježíši Kristu, Božím synu, dává Bůh lidem platidlo nezměrné ceny. Jak podivná zvěst: Pán Bůh sám sobě platí za svou lásku k nám! To je snad až na hlavu postavené. Ale právě ona absurdnost mi ukazuje, že vše je mnohem silnější a podivuhodnější, než v této chvíli nedokonale chápou.

Předivnost zvěsti Velkého pátku pokračuje i v myšlence ospravedlnění. Když jsem byl mladý jinoch a četl jsem Písmo, nerozuměl jsem pojmu ospravedlnění. Vlastně jsem mu rozuměl, ale bál jsem si myšlenku připustit. Někdo je nespravedlivý, bídák, ale Bůh ho prohlásí za spravedlivého. Jen tak? Přimhouřením očí? Ne, ospravedlnění nebylo unavené stvořitelské mávnutí rukou. Pavel tento pojem komentuje slovy: *Byli jsme ospravedlněni prolitím jeho krve* (Řím 5, 9) Tedy ospravedlnění

je vážným činem, který byl pro Boha do krve bolestným. Pán Bůh věděl o snadném lidském sklonu ke zlému, k pyšce, sobectví, lenosti, smyslnosti. A přesto nám lidem dal až nebezpečnou svobodu k rozhodnutí. A nepřestal nás milovat. A ve své lásce dal svého Syna Pána Ježíše Krista, aby místo nás nesl následky našich hříchů a my se stali před Bohem spravedlivými. Slovy apoštola Pavla: *Toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem, abychom v něm dosáhli Boží spravedlnosti* (2 Kor 5, 21). Jsme ospravedlněni tím, že někdo jiný na sebe vzal naše provinění.

A stále nechápu

Kdykoliv se v přemýšlení vracím k událostem Velkého pátku a dávám si znovu tu nesnadnou otázku, proč Ježíš za mě zemřel, mám pocit, že vlastně nic nechápu. A vlastně ani sám Pavel ne zcela chápal. Na konci svého přemýšlení o Izraeli a církvi píše: *Jak nesmírná je hloubka Božího bohatství, jeho moudrosti i vědění! Jak nevyzpytatelné jsou jeho soudy a nevystopovatelné jeho cesty! Kdo poznal mysl Hospodinovu a kdo se stal jeho rádcem? Kdo mu něco dal, aby mu to on musel vrátit? Vždyť z něho a skrze něho a pro něho je všechno! Jemu buď sláva na věky* (Ř 11, 33 – 36). A jeho nechápání má formu nadšeného chvalozpěvu. I mé srdce někdy překvapeně raději vydechne v chvále, než abych vše dokonale naformuloval a do poslední bodky pochopil.

Ano, Velký pátek je den, kdy Bůh svým činem ukázal svou lásku k lidem ve vši své kráse, síle a moci, ale i ve vši Boží křehkosti a zranitelnosti. Bůh bere svou lásku k nám lidem doslova smrtelně vážně. Pečetí ji krví svého Syna.

Nad knihou Zjevení

Dalo by se psát dál o různých objevech. Snad ještě zmíním jeden. Před několika roky jsem četl a zamýšlel se nad knihou Zjevení Janova. Autor knihy si dává velmi záležet na popisu klíčových Božích vítězství. Třeba v šesté kapitole, ve chvíli, kdy se láme šestá pečeť, je líčena silná apokalyptická scéna: *Nastalo veliké zemětřesení, slunce zčernalo jako smuteční šat, měsíc úplně zkrvavěl a nebeské hvězdy začaly padat na zem, jako když fík zmítaný vichrem shazuje své pozdní plody, nebesa zmizela, jako když se zavře kniha a žádná hora a žádný ostrov nezůstaly na svém místě*. Je to obraz v mnohém korespondující s dnešní dobou, kdy máme pocit, že se fyzický i myšlenkový svět otrásá v základech. Jan pokračuje dál, hrouť se úplně vše: *Králové země i velmoži a vojevůdci, boháčů a mocní – jak otrok, tak svobodný, všichni prchali do hor, aby se ukryli v jeskyních a skalách*. Před kým se chtějí schovat? Kdo jim nahání hrůzu? Volají: *Padněte na nás a skryjte nás před tváří toho, který sedí na trůnu, a před hněvem Beránkovým!* Utíkají před tím, jež sedí na trůnu a před

Beránkem. Tedy i ono nemotorné jehně jim nahání strach. Kristus, kterého viděli na každém rozcestí bezmocného viset na kříži. Najednou utíkají před hněvem toho zabitého, zdánlivě bezbranného ukřižovaného Beránka. V tom golgotském příběhu, kdy umírá Kristus, Bůh zdánlivě prohrává. A přece se v kříži zjevuje moc Boží lásky a mocnosti zla i světa před ní utíkají. Před tím bezedným příběhem Boží lásky budou jednou pokorně stát největší hlavy světa: *Uzří ho každé oko, i ti, kdo ho probodli, a budou kvůli němu naříkat všechna pokolení země* (Zj 1, 7).

Jak vděční můžeme být, že patříme mezi ty, kteří si přivlastnili slovo Jana Křtitele: *Hle Beránek Boží,*

který snímá hříchy světa (Jn 1, 29). A my, v bázní voláme spolu s církví Kristovou: *Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.*

Před námi Velký pátek

Ale před námi jsou Velikonoce a já se na ně těším. Jsem zvědav, co pro mě Pán Bůh přichystal. Dalo by se říci, že Velikonoce jsou pro mě právě Vánoce. Dostal jsem od Boha velký dar, jehož hodnotu každý rok poznávám více a více. Podobně jako malé dítě, které zdědí po rodičích onen velký dům, o kterém jsem psal na začátku. Hodnotu toho domu poznávám každý rok více a více. ■

DEŇ BEZ FARIEB

ANNA ČINČURÁKOVÁ TIPULOVÁ, evanjelická farárka

Možno ste sa niekedy pýtali, prečo hovoríme Bielej sobote biela. Spájajú sa s tým obrazu, ktoré majú hlbokú výpoveď do nášho života.

Biela ako farba bez farieb

Presne takýto sa stane život, keď stratíte niekoho veľmi blízkeho a kráčať ďalej je veľmi náročné. Myslím si, že presne takto prežívali tento deň Mária a učeníci. Zrazu bol život bez farieb a v ten deň ste mohli vnímať ticho, ktoré sa dalo krájať, beznádej – pretože akákoľvek budúcnosť bola nepredstaviteľná – a prázdnotu, ktorú nemohol nik iný vedľa Márie a učeníkov vyplniť.

Každý z nás zažil obdobie bez farieb, ktoré symbolizuje Biela sobota. A možno ho práve prežívaš: Môže trvať deň, mesiace, ale aj roky. Je to obdobie, keď bolesť je taká veľká, že len klásť nohu pred nohu je veľmi náročné. Človek má pocit, že strata, ktorú utrpel, sa nedá nahradiť. Prázdnotu, ktorú cíti, sa nedá vyplniť ničím. Žiadna aktivita neprienesie rozptýlenie a človek nevidí zmysel toho, čo sa stalo, čo sa deje a najhoršie na tom všetkom je, že cítiš BEZNÁDEJ, pretože netušíš, kedy nastane „nedeľa“. Avšak takéto dni ticha potrebujeme, aby sme začali rozumieť svojmu, ale aj Božiemu srdcu. V tom tichu možno nájsť Krista! Totiž – tá prvá biela sobota bola posledným beznádejným dňom v histórii. Bol to posledný deň v dejinách, keď učeníci žili v neistote, či boli Jeho slová skutočne pravdivé a či vstane. Odvtedy, čo nastala prvá nedeľa – deň po sobote, keď bol Pán Ježiš vzkriesený, odvtedy môžeme mať nádej, nech čokoľvek prežívame a môžeme si byť istí, že toto obdobie bez farieb raz skončí! Že máme nádej na záchranu, na lepší život, na večný život! Deň bez farieb nás môže priviesť ku Kristovi a pomôže nám Ho lepšie spoznať! V bezfarebnom tichu počuť Jeho hlas!

Biela ako zástava víťazstva,

ktorú Kristus nesie z pekla po tom, čo doň vstúpil, aby peklo porazil. Vo viere všeobecnej kresťanskej vyznávame *vstúpil do pekiel, tretí deň vstal zmŕtvych!* Sú to tajomstvá, ktorým veľmi ťažko rozumíme, ale veríme tomu, čo Božie slovo hovorí, že Pán Ježiš vstúpil do pekla. Peklo ako miesto, kde vládne smrť. *Telesne bol usmrtený, ale oživený Duchom, v ktorom zostúpil a kázal väzneným duchom neposlušným kedysi, keď Božia zhovievavosť vyčkávala za dní Noacha*, hovorí apoštol Peter. Takže peklom sa v tomto prípade myslí *šeol – podsvetie* – miesto kde sú mŕtvi. Pán Ježiš vstupuje tam, aby aj ľudia, ktorí zomreli predtým ako Pán Ježiš prišiel, mohli počuť evanjelium. Ničí tak definitívnosť smrti. A nielen to! Skutočné víťazstvo je vtedy víťazstvom, keď svojho nepriateľa porazíte uňho doma – v jeho vlastnom kráľovstve. Pán Ježiš zostúpil tým, že zomrel na miesto, odkiaľ sa nikto nevrátil, a napriek tomu sa vrátil ako prvý z tohto miesta živý! Porazil satana tam, kde je doma – na mieste smrti. A stalo sa to niekde medzi Veľkým piatkom a Veľkonočnou nedeľou. Lebo aj keď viditeľné sa deje v piatok a v nedeľu, neviditeľné sa deje v sobotu. Ešte to nie je vidieť, ale Pán Ježiš vstúpil do pekla a porazil smrť v jej kráľovstve pekla. Zvíťazil nad ním. Tak nech nám Biela sobota pripomína toto víťazstvo vždy, keď máme strach zo smrti, alebo rozmýšľame nad tým, či sme hodní neba. Predstavme si Krista ako víťaza s bielou zástavou, ktorá znamená víťazstvo vydobité pre nás!

Biela ako biela plachta,

do ktorej zavinuli Ježišovo skrvavené nahé telo, keď ho sňali z kríža Táto biela plachta je nádherným obrazom toho, ako Kristus zahŕňa nás – našu nahotu, v ktorej sa ocitáme pred Bohom, do biele-

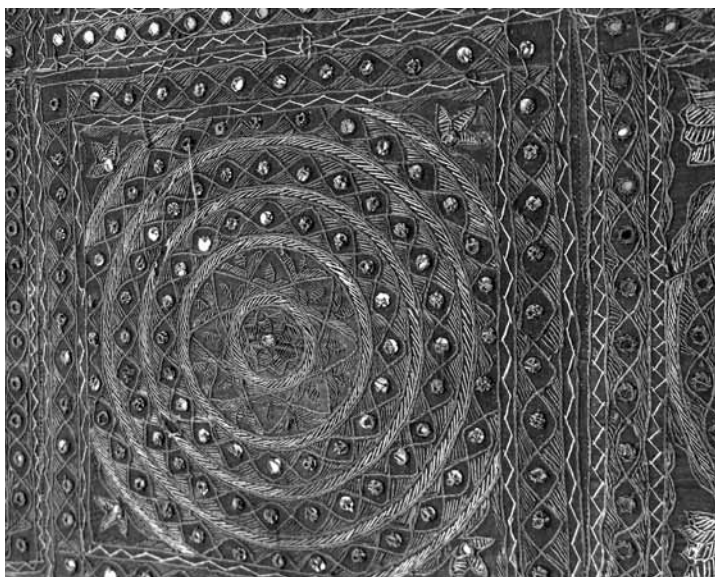
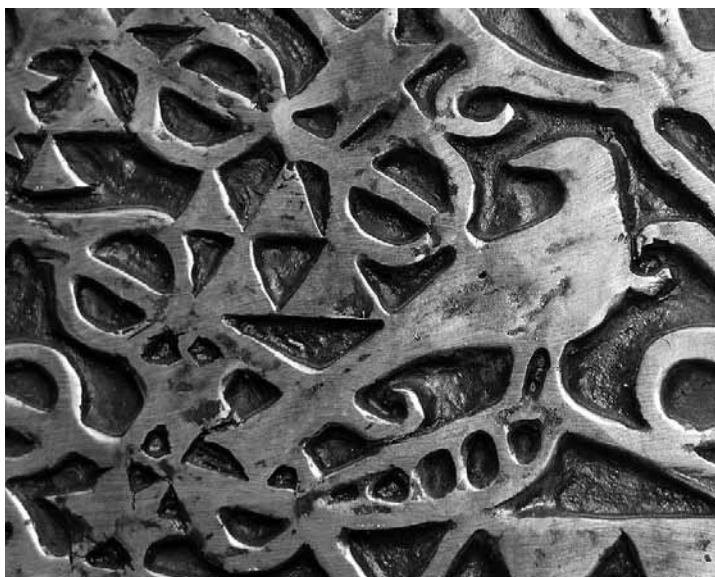
ho čistého rúcha nevinu. *Radím ti: Kúp si odo mňa ohňom prepáleného zlata, aby si zbohatol, biele rúcho, aby si sa odel, aby sa neukazovala hanba tvojej nahoty* (Zj 3, 18). Vrávi sa, že nahý si na svet prišiel a nahý z neho odídeš. Táto nahota nevyjadruje iba to, že nič nemáme, čo by sme si mohli vziať na tento svet. Vyjadruje tiež to, že Pán Boh nás vidí takých, akí sme, bez toho, aby sme pred ním čokoľvek skryli za nejakú škrobenú náboženskú fasádu. A podobne ako Kristovo mŕtve telo bolo plné rán, špiny a krvi, presne tak vyzeráme pred Bohom ja a ty. Pred tým, ako je náš duchovný človek vzkriesený do vzťahu s Bohom, sme mŕtvi. Ak nežijeme s Bohom, sme duchovne mŕtvi ľudia, aj keď fyzicky naše telá žijú. A sme rovnako špinaví od hriechu, sme zranení životom, ľuďmi, neúspechmi a na našich rukách je krv – Kristova krv a krv ľudí, ktorým my sami ubližujeme.

Boh ťa zaodel rúchom spravodlivosti. Zakryl tvoju nahotu spravodlivosťou, čistotou, bezhriechnosťou svojho Syna, Pána Ježiša Krista, a urobil to preto, aby si takýto čistý biely mohol vstúpiť na svadbu Baránka – Ježiša Krista. V Zjavení Jána je napísané: *Kto zvíťazí, takto bude oblečený do bieleho rúcha a nevymažem jeho meno z knihy života, ale vyznám jeho meno pred svojím Otcom a pred Jeho anjelmí*. Božie slovo hovorí, že len ten, kto má oblečené biele rúcho, môže sa zúčastniť tejto svadby. Bez bieleho rúcha nemôže vojsť nik. A tak vás chcem pozvať k tomu, aby ste dovolili Kristovi, aby vás zaodel rúchom spravodlivosti. A verte, že v tomto rúchu raz môžeme vstúpiť na svadbu Baránka. On sám prikrýva každý náš hriech a vinu.

Biela ako masť,

ktorými bol Ježiš pomazaný podľa židovského zvyku. Aj keď nevieme, či tie masť boli naozaj bielej farby, nič to. Skúste si predstaviť masť. Väčšinou je biela. Masť myrhy zmiešanej s aloe, ktoré mali slúžiť na pomazanie mŕtveho tela, aby prehlušili zápach mŕtveho rozkladajúceho sa tela. Z myrhy sa robili aj éterické oleje, používali sa pri tom rôzne voňavé bylinky presne na ten istý účel. Mária Magdaléna pomazala Pána Ježiša a prejavila mu tak lásku a Pán Ježiš o tom povedal, že ho tak pripravila na pohreb. Keď Jozef s Arimatie priniesol 32 kg myrhy s aloe, je to presne množstvo, ktoré sa používalo pri pochovávaní kráľov.

Pán Boh robí svoje dielo spásy človeka dôkladne až do konca, pomazaním Ducha Svätého na život v Jeho prítomnosti. Tieto masť môžu byť symbolom pomazania hriešneho človeka Duchom Svätým, ktorý zabraňuje tomu, aby náš duchovný človek podliehal rozkladu. Duch je ten, ktorý nás oživuje z našej mŕtvy viedie k novému životu, aby náš život bol takou *Bohu príjemnou vôňou, ako tie masť*. (Mimochodom aj symbol Ducha – holubica, je biela). A keď nás *pomazal svojím Duchom*, urobil nás tak svojimi deťmi – kráľovskými deťmi. ■

VIERA JE STRETNUTIE, KTORÉ NÁS MENÍ

MIROSLAV KOCÚR, katolícky teológ, publicista

Predstavme si, že dnes by sa stalo niečo, čo bude zaujímať obyvateľov našej Zeme ešte aj v roku 4046? Asi 2023 (plus mínus 6 rokov) prešlo odvtedy, čo sa odohrali udalosti, ktoré dnes významne určujú spôsob uvažovania celého sveta a ktoré nejakým spôsobom zasahujú celý svet.

Biblickí vedci a exegéti Novej zmluvy hľadajúc jadro dobrej zvesti, ktorú poznáme ako evanjelium, prišli k záveru, že každý evanjelista sa rozhodol napísať príbeh Ježišovho života práve ako príbeh jeho smrti a zmŕtvychvstania s dlhším alebo kratším úvodom. Evanjeliá boli zapísané podľa dostupných archeologických nálezov už v čase, keď v prvých kresťanských komunitách kolovali listy apoštola Pavla. Prvé generácie očitých svedkov Ježišovho života však už vymierali a Ježišov príbeh nemal kto naživo rozprávať. A tak sa ústna tradícia dostala do situácie, že pre jej uchovanie ju bolo potrebné zapísať.

Nikomu dnes ani nenapadne, že by sme na bohoslužbách nemali spisy Novej zmluvy, alebo žeby v knihe, ktorú poznáme ako Biblia, bola iba jej prvá časť, tzv. Stará zmluva. Apoštol Pavol však písal svoje listy komunitám v Ríme, Galácii, Korinte či Solúni ako vysvetlenie a interpretáciu Starej zmluvy. Nemecký biblista Norbert Lohfink hovorí, že Nová zmluva je v najvyššom zmysle slova kresťanskou interpretáciou zmluvy predchádzajúcej, teda tej starej. Niektorí autori ako napríklad Erich Zenger uprednostňujú hovoriť o Prvej a Druhej zmluve, aby tak poukázal na to, ako na seba nadväzujú a ako je jedna bez druhého neúplná.

Veľkonočná viera

Naša viera je preto veľkonočná a Veľkonočná nedeľa je jej pravým dôvodom a začiatkom. Zmŕtvychvstanie Ježiša Krista je tým prvým dôvodom, prečo si jeho súčasníci pripomínali jeho život, verejné účinkovanie, jeho slová, aj to, čo im hovoril a ako tomu všetkému po jeho zmŕtvychvstani nanovo a dokonalejšie porozumeli. My sa môžeme pýtať, ako to bolo možné, že ľudia, dokonca aj tí veria-

ci nerozpoznali a nepochopili prítomnosť Ježiša Krista vo svojej spoločnosti oveľa skôr. Zdá sa, že všetci poznali spisy aj učenie Tóry, keďže Ježiš sa vo svojich príhovoroch často na Tóru ako Zákon odvolával. Zákon a proroci boli často predmetom toho, na čo sa Ježiš vo svojich príhovoroch odvolával. Dokonca aj spätne, keď sa rozprával so svojimi najbližšími, vrátane učeníkov, išlo o to, aby jeho poslucháči pochopili, že všetko čo hovorí a ako sa situácia počas jeho verejného pôsobenia v súdobej Galileii vyvíja, sa odohráva v línii rozprávania Zákona a Prorokov. Dokonca aj to, čo sa im zdalo akosi nové, Ježiš vždy vysvetľoval v súlade s tým, ako sa o tom vyjadrovali proroci a Zákon. Emauzský učeníci počas svojho putovania s neznámym cudzincom počúvajú vysvetlenia toho, čo sa práve stalo v Jeruzaleme. Cudziniec vysvetľuje všetko, čo sa na neho vzťahovalo.

Nevedia však pochopiť, že sa rozprávajú s Ježišom, lebo majú zastretý zrak. Nevidia to, čo sa k nim prihovára, čo je v ich bezprostrednej blízkosti, čo počujú a vidia. Až pri lámaní chleba im akoby spadli lupiny z očí, no v tom momente Ježiš Kristus z ich prítomnosti zmizne. Oni spoznávajú, že to bol on. Pri lámaní chleba sa ich schopnosť pochopiť a poskladať mozaiku slov, udalostí a biblických posolstiev rozvinie do tej miery, že pochopia. Kým je Ježiš s nimi, považujú ho za cudzinca, hoci sú nadšení z toho, čo a ako hovorí. No reflexia sa dostaví až potom, keď Ježiš s nimi už nie je. Toto poznanie, ak si to porovnáme s ostatnými veľkonočnými stretnutiami Ježiša so ženami pri hrobe, učeníkmi vo večeradle, alebo Pavlovo stretnutie s Zmŕtvychvstalým pred Damaskom, je rozhodujúcim momentom, ktoré mení beh udalostí a dáva mu novú dynamiku. Pravda – môžeme povedať

nám známym spôsobom – sa vždy ukáže. V Ježišom prípade sa Pravda nechala ukázať a spoznať už na tretí deň.

Viera je však vystavená pochybnostiam. Aj v prvotnej cirkvi v okruhu najvernejších máme reprezentanta tých, ktorí nechcú uveriť len tak. Bez dôkazu, chcú sa predmetu svojej viery dotknúť. Preto Učeník Tomáš hovorí, že neuverí, kým nevloží svoju ruku do Ježišových rán. Čistá viera sa nemusí zrodiť ani zo stretnutia so Zmŕtvychvstálým. Sme obyvatelia materiálneho sveta a neviditeľné či duchovné skutočnosti vnímame často len ako doplnok hmotnej dimenzie a životnej skúsenosti. Viac ako o viere by sme mohli hovoriť o jej racionalizácii a akejsi intelektuálnej interpretácii. Chceme, aby nám to, čomu veríme dávalo zmysel. Preto hľadáme dôkazy, zázraky, merateľné ukazovatele a aj z toho pramenia dávne spory, čo všetko veriaci človek má alebo nemá robiť, čo je dovolené a čo je zakázané, či stačí veriť, alebo je potrebnú vieru preukazovať aj skutkami. Niekde sa však to stretnutie so Zmŕtvychvstálým musí stať momentom osobného významu. Začína sa transformácia, zmena, metanoia. Voláme to osobné obrátenie.

Spoznať Ježiša

znamená začať iný život. Život materializovanej náboženskej praxe Ježišových nasledovníkov sa pohyboval v pokrivenej náboženskej realite Jeruzalemského chrámu. Kňazi, farizeji a zákonníci presne kvantifikovali súbor požiadaviek, ktoré bolo potrebné splniť, aby sa ten, kto sa považoval za veriaceho v Najvyššieho kvalifikoval. Práve farizeji sa považovali za tých, ktorí svojou náboženskou praxou, rešpektovaním náboženských pravidiel a rabínskych interpretácií Zákona a Prorokov – ako sa vtedy nazývala židovská Biblia – určovali hlavný prúd sústredený okolo Jeruzalemského chrámu. Ďalšie židovské komunity, o ktorých Nová zmluva hovorí ako o Saducejoch či Zelótoch, boli touto najväčšou náboženskou reprezentáciou považované za menejcenné z hľadiska rešpektovania židovskej náboženskej tradície. Rituálne predpisy prenikali do rodinnej praxe, dietetických pravidiel aj do spoločenského života. Uzatváranie manželstiev s cudzincami, vzťah muža a ženy pred manželstvom, sexuálna morálka, rituálna čistota muža a ženy, manželská etika, rešpektovanie soboty, vzťah k rímskej okupačnej moci, povinnosť platiť dane alebo každodenné pravidlá ohľadom toho, čo sa môže jesť a čo je naopak konzumovať zakázané – toto všetko boli odpovede, ktoré farizeji vyčítali zo svojej Biblie a dôsledne ich vo svojich komunitách interpretovali a uplatňovali. Ježiš na otázky farizejov a zákonníkov neraz počas svojho života verejne odpovedal. Jeho odpovede sa po jeho smrti stali základom pre zapísanie príbehu jeho života plného epizód so stretnutím s ľuďmi. Judáš, Pilát, kňazi a dav, ktorý volal UKRÍŽUJ HO, spustili tragický

príbeh Ježišovej smrti, aby sa potom tí, ktorí boli s Ježišom, stretávali počas jeho života ako jeho pozorní poslucháči, aby spoznali skutočnú dimenziu jeho konania, slov a smrti na kríži.

Ak sme úprimní a vnímaví, vidíme, že tento príbeh súvisí s tým, ako my dnes vysvetľujeme a chápeme naše kresťanstvo. Cirkvi sa zrodila ako nový Jeruzalem na základe novej interpretácie Starej zmluvy. Ježiš neprišiel podľa vlastných slov Zákon zrušiť ale naplniť. Hovoril o tom so Samaritánkou pri studni, jeho podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi prakticky ukázalo, ako vyzerá láska k blížnemu a kto sa na „blížneho“ v praktickom živote vlastne „kvalifikuje“, odpovedal na zákerné otázky farizejov a stál rovno aj pred Pilátom či veľkňazmi. Cudzoložnica či Zachej sa dočkali od Ježiša porozumenia a vyhecovaný dav náboženských fanatikov sa s rozpakmi musel rozísť a jeho nenávisť, či pokrytecká snaha ukázať svoju morálnu prevahu boli zahanbené. Cudzoložnicu nikto neodsúdil a Ježiš mýtnika Zacheja osobne navštívil u neho doma. Niečo podobné sa odohralo aj na kríži, keď jeden z dvoch kriminálnikov našiel u Ježiša slová prijatia. Arogancia a frustrácia druhého nebola hodná Ježišovej reakcie ani polemiky. Toto vyvrcholenie nepochopenia Ježišovej zvesti dosiahlo svoje vyvrcholenie práve v tomto dialógu, ktorý opisuje evanjelista Lukáš. Obidvaja zločinci vedeli, čo Ježiš počas svojho života hlásal. Jeden ho arogantne nábádal k tomu, aby sa ukázal ako Mesiáš a zachránil seba aj ich. Ten druhý ho upozornil na to, že oni dvaja boli popravení zaslúžene, Ježiš však neurobil nič zlé.

Tak ako tento zločinec vieme aj my pochopiť, čo poznáme a čo vieme. Zároveň v hĺbke nášho srdca túžime po sebarealizácii a úspechu. Chceme, aby opovrhnutý Boh konečne spravil niečo, čo ukáže jeho moc a dominanciu. Vyčítka „Nie si ty Mesiáš? Zachráň seba i nás!“ zaznieva v rôznych obmenách dnes. Keď vidíme utrpenie nevinných, nespravodlivé vojny, hlad vo svete, prenasledovanie menšín či

iné nespravodlivosti. Prečo tomu stále nerozumíme. Čítame biblické príbehy, no stále sa ako kresťania nevieme postaviť s otvorenou myslou a srdcom na tú stranu, ktorú nám ukazuje veľkonočný príbeh.

Takpovediac prikývnuť dobru vieme veľmi často až keď je neskoro. Až keď príliš veľa nevinných trpí a do sveta sa našou povrchnosťou či presadzovaním materializovanej náboženskej praxe dostane aj našim pričinením viac nenávisť ako lásky. Frustráciu veriacich ľudí z toho, že Najvyšší koná inak, ako si to predstavujú ľudia, zneužívajú (podobne ako v Ježišovej dobe) aj náboženský profesionáli. Veľkňazi a zákonníci v spolupráci s Pilátom odsúdili a popravili Boha. Ježišov koncept novej interpretácie Starej zmluvy bol odmietnutý a mal byť pochovaný. Ježiš však vstal zmŕtvych. Už na tretí deň. A to zmenilo všetko. Zmenilo to dejiny sveta aj dejiny jednotlivých ľudí.

Indický jezuita Anthony de Mello vo svojom rozsiahlom diele reflexií a vlastných zážitkov a podobenstiev aplikovaných na základe svojich pastoračných a pedagogických skúseností zaznamenal aj takýto krátky dialóg pod názvom *Poznať Krista*.

Rozhovor medzi nedávno obráteným na kresťanstvo a jeho neveriacim priateľom:

„Tak z teba sa stal kresťan?“

„Áno.“

„Potom iste o Kristovi niečo vieš. Povedz mi: V ktorej krajine sa narodil?“

„To neviem.“

„Koľko rokov mal keď umrel?“

„To neviem.“

„Koľko kázni predniesol?“

„To neviem.“

„To vieš naozaj veľmi málo na niekoho, kto o sebe tvrdí, že sa stal kresťanom!“

„Máš pravdu. Hanbím sa, že viem o Kristovi tak málo. Viem však toto: Ešte pred rokmi som bol pijan. Mal som dlhy. Moja rodina sa rozpadala. Moja žena a deti mali strach z každého môjho návratu domov. Teraz už nepijem, nemáme dlhy, sme šťastná rodina. Deti sa ma večer nevedia dočkať. To všetko urobil Kristus pre mňa. Toto ja viem o Kristovi.“

Skutočne poznať znamená, nechať sa týmto poznaním zmeniť.

Zmŕtvychvstanie

Veľkonočná viera sa odvíja od veľkonočnej udalosti Ježišovho zmŕtvychvstania, ktoré zmenilo dejiny sveta a dnes má meniť naše osobné dejiny. Naše životy majú veľa impulzov, kedy naše poznanie Božieho hlasu vo svedomí ukazuje, ako Láska a Pravda môže víťaziť nad zlom a nenávisťou.

Poznanie predmetu našej viery nás vedie na osobnej aj spoločenskej úrovni k novému spôsobu života. Mení nás a mení naše rodiny. Môže zmeniť aj našu cirkev a spoločnosť. Je na nás, či sa tejto premene po stretnutí s Ježišom otvoríme. Či toto poznanie bude mať v nás zelenú a opustíme istoty farizejskej istoty a objímeme Pravdu, ktorá vstala zmŕtvych. Či sa Veľkonočná nedeľa stane predelom v našom živote, alebo to opäť odložíme na neskôr, lebo v nás narazí na naše tradičné: „Ale...“. Vidíme, že Boh vie písať rovno aj na krivolakých riadkoch našich životov a jeho zvesť putuje dejinami až k nám napriek ľudskej tvrdohlavosti, frustrácii a pýche. Je na nás, či chceme pochopiť to, že všetko je inak. Veľkonočné dobrodružstvo totiž pokračuje bez ohľadu na to, či sa k nemu pridáme, alebo nie. A áno, je to aj o nepohode. Ježišovi nasledovníci by však s touto nepohodou mali po 2023 rokoch už rátať. A mali by z evanjelií vyčítať, že najväčším ohrozením Ježišovho projektu spásy a tohto sveta bolo náboženské pokrytectvo a povrchnosť mocných a tých, ktorí sa považovali za najzbožnejších, ktorí sa nezastavili ani pred zabitím nevinného.

Anthony de Mello bol indický katolícky kňaz, jezuita, psychoterapeut a spisovateľ. Písal knihy formou krátkych príbehov. Veľmi obratne v nich spájal myšlienky kresťanstva s východnou spiritualitou a s poznatkami z psychológie. V roku 1998 boli niektoré jeho názory odsúdené Kongregáciou pre náuku viery. Kardinál Joseph Ratzinger, ktorý sa neskôr stal pápežom Benediktom XVI., v stanovisku z 24. júna 1998 jeho texty odsúdil ako také, ktoré sa odkláňajú od oficiálneho cirkevného učenia. ■

K vzniku piesne: ZRNKO (Ty si môj Otec)

Niekoľko dní (5. 12. 2021) po vzniku piesne *Ako tichý dážď* mi znovu došla pošta od poetky Janky Nagajovej s ponukou: „Ivko, pozdravujem a teším sa z Tvojej novej vlny tvorivosti. Čo by si povedal na to, keby som Ťa poprosila zhudobniť ďalší text?“

Ale ako zhudobniť takú výstižnú filigránsku pár sekundovú miniatúru, aby z toho bola pieseň? Výsledok: Na začiatok nadstavená predohra (prelúdium) s využitím hudobného materiálu piesne a k tomu pripojenie samotnej malej piesňovej formy v pôdoryse a-b-a.

(Ivan Valenta)

ZRNKO (Ty si môj Otec)

Jana Nagajová

Ivan Valenta

rall. - a tempo

Ty si môj O-tec. Ve-rím. Viem to. Hý-beš mi srd-com, hý-beš sve-tom.

Máš jar-né kľú-če od brán ľa-du. Ne-dal si zi-me več-nú vlá-du.

rall. -

Tak a-ko zrn-ko v dla-ni ze-me u-čím sa my-slieť na vzkrie-se-nie.

a tempo

6.12.2021

Ty si môj Otec.	Máš jarné kľúče	Tak ako zrnko
Verím. Viem to.	od brán ľadu.	v dlani zeme
Hýbeš mi srdcom,	Nedal si zime	učím sa myslieť
hýbeš svetom.	večnú vládu.	na vzkriesenie.

NEOKALVINIZMUS I

Bude Cirkev bratská neokalvinistická?

ONDREJ GARAJ,

zakladateľ Ekumenickej spoločnosti pre štúdium siekt a časopisu Roz-
mer, kde 15 rokov pôsobil ako predseda z poverenia Cirkvi bratskej.

Evanjelium Ježiša Krista vždy jestvuje len v istom jazyku, a teda aj v kultúre. V tomto texte používam slovné spojenie interpretácia evanjelia v takomto širokom význame slova, do ktorého patrí aj život a prax komunity, ktorá číta a uplatňuje novozmluvnú zvesť o diele Ježiša Krista. Interpretácia evanjelia nie je teda otázkou prekladu knihy, ale je to aj otázka života komunity, ktorá text slov Písma číta a žije. Poňatie, že k interpretácii evanjelia patrí okrem textu aj celkový život komunity, ktorá ho číta, ešte nie je všeobecne rozšírený. Jednou z takýchto interpretačných skupín na Slovensku je aj Cirkev bratská. V rámci nej sa začala v posledných rokoch výrazne prejavovať tzv. neokalvinistická skupina, ktorá vníma a aj interpretuje texty evanjelia a Písma so špecifickými dôrazmi. V tomto texte by som rád upozornil na niektoré aspekty tejto interpretácie a popísal jeho riziká najmä v kontexte Cirkvi bratskej.

Onedloho sa v Cirkvi bratskej na Slovensku majú konať opakované voľby vedenia cirkvi, ktoré sa nepodarilo úspešne uskutočniť v roku 2022. Jednou z príčin, pre ktoré sa nepodarilo zvoliť nové vedenie cirkvi, je znova otvorená otázka hraníc plurality: kam až siahla rozmanitosť interpretácie evanjelia v rámci Cirkvi bratskej. Popritom je tu snaha neokalvinistickej interpretačnej skupiny v rámci cirkvi o zamedzenie plurality používaných interpretácií evanjelia v zboroch. Práve vnútorná pluralita bola pre CB typická a umožňovala v dejinách CB súžitie aj dosť odlišných vnímaní evanjelia (napr. krst: dospelí aj deti, ponorením aj pokropením, atď.). Uchopením vplyvu sa má ukončiť obdobie vnútornej rozmanitosti CB a jeden typ zbožnosti a ponímania Písma, teda jeden typ interpretácie má byť vyhlásený za definitívny.

Pôvodné kalvinistické chápanie evanjelia je na Slovensku známe z Reformovanej kresťanskej cirkvi. Dnes mu už len málokto rozumie, čo dokazujú aj vyprázdnené kostoly. Neokalvinistické chápanie je mierne odlišné od pôvodného kalvinizmu, aj keď majú veľa spoločných prvkov. Neokalvinizmus ako myšlienkový prúd sa vyskytuje aj v iných evanjelikálnych a protestantských cirkvách, nielen v CB. Dejinne však nebol dominantným prúdom v CB na Slovensku ani v Českej republike. Bol skôr okrajovým smerovaním. Tento mentálny smer nie je čistý konfesný, alebo oddelený teologicko-ideologický koncept, ale v značnej miere len výrazná radikalizácia, zdôraznenie niektorých aspektov myslenia či teológie, ktoré sú v protestantizme bežné.

Historický kontext

V slovenskom kontexte po páde železnej opony a nástupe slobody došlo pre protestantské cirkvi k možnosti rozvoja všetkých činností. Vznikli nové zbory, misijné organizácie, cirkvi podnikali praktické kroky v projektoch poskytovania sociálnych služieb a opatery, vznikli cirkevné školy, vydavateľstvá, atď. Došlo aj k rôznym novým interpretáciám významu evanjelia v takmer každej kresťanskej cirkvi, čo sa prejavilo vytvorením nových ústav, nových vnútrocirkevných poriadkov.

Po odznení prvej vlny aktivít v slobodnej krajine sa začal postupne prejavovať vo vnútri cirkví a vo vnútrocirkevnom dialógu nedostatok odvahy a vôle nanovo kontextualizovať evanjelium, usilovať sa o nové, pre verejnosť zrozumiteľné, interpretácie. Len veľmi ojedinele vznikali alternatívne interpretácie – alternatívne zbory či komunity ako pokus o novú kontextualizáciu. To malo viacero príčin. Jednou z nich bolo a aj naďalej zostáva, že tlak na zrozumiteľnosť a hľadanie nového významu evanjelia spojený s evanjelizáciou a misiou je značne utlmený pokračujúcim financovaním cirkví štátom. Malé, ale stabilné zdroje príjmov duchovných od štátu znižujú tlak na nevyhnutnosť oslovenia ľudí: kazatelia a farári nie sú dostatočne nútení vykladať evanjelium tak, aby si získali a udržali poslucháčov, ktorí by ich boli ochotní aj platiť za to, čo počúvajú a čomu rozumejú – evanjelium v zrozumiteľnom jazyku. Čiže na jednej strane štátna podpora umožňuje udržať správcu zboru aj menším zborom, ale na druhej strane je citeľne zní-

žený tlak na nové pokusy a hľadanie ciest na oslovenie ľudí. Mnohokrát si službou unavený kazateľ vyberie skôr život v permanentnej chudobe, ako odvážne ísť do rizík s novou interpretáciou.

Riziká pokusov o novú kontextualizáciu, o nový zrozumiteľný výklad evanjelia sú vysoké: v prvom rade je neporozumenie tejto potreby zo strany vedenia cirkvi a na druhej strane aj neraz chybná interpretácia. To prvé sa prejavuje tak, že vedenie cirkvi odmieta a nepodporuje takéto pokusy. Vedenie cirkvi môže odmietať a ostrakizovať takéto zábery, lebo samotná existencia alternatívy v cirkvi je už kritikou väčšiny, už môže byť označená za nepravovernú. To býva spojené aj s odmietnutím poskytnutia časti štátneho finančného príspevku. Prekonať všetky emocionálne, mentálne a finančné prekážky pre hľadanie nového pohľadu je veľmi náročné. Preto je úsilie o novú interpretáciu evanjelia všeobecne zriedkavým javom. Pre tieto a aj iné príčiny ustalo aj úsilie o zakladanie nových zborov v CB.

Opísané nezládnuté vnútorné okolnosti a frustrácia z neúspechu v posledných rokoch či poslednom desaťročí vytvorili významný mentálny tlak na hľadanie duchovnej alternatívy, ktorá by bola správna, pravá a pevná: na definitívnu interpretáciu evanjelia. Vplyvom viacerých okolností (osobných preferencií, dostupnosti financií a iného) sa ním stalo neokalvinistické myslenie, neokalvinistický výklad evanjelia v širšom zmysle slova. Táto interpretácia spája dve protichodné tendencie v jeden celok zdanlivo bez rozporu: sľubuje hrdinské povedomie osobnej vernosti Biblii spojené s pocitom pravovernosti: jediného správneho poznania pravdy. Na strane druhej ponúka vysvetlenie neschopnosti osloviť ľudí, zdôvodnenie irelevantnosti vlastného výkladu: veď Boh to tak vlastne chce a vyvolených je aj tak len málo.

Čím sa neokalvinizmus vyznačuje? Ktoré sú jeho hlavné dôrazy v našom kontexte?

1. Obraz Boha: Nahnevaný Boh

Primárny a hneď rozpoznateľný dôraz neokalvinizmu sa týka vnímania Boha. Tento vychádza z piatich bodov kalvinizmu, známych pod anglickou skratkou TULIP: T (Total depravity) – úplná skazenosť človeka, U (Unconditional election) – nepodmienené vyvolenie, L (Limited atonement) – ohraničené vykúpenie, I (Irresistible grace) – neodolateľná milosť a P (Perservance of saints) – vytrvalosť svätých. V slovenskom kontexte sa s obľubou zdôrazňuje najmä prvý bod T: úplná skazenosť človeka, ktorá vyvoláva Boží hnev nasmerovaný na nevyvolených. Tento nadmieru zvýraznený dôraz tohto výkladu na Boží hnev často zatvára dvere hľadajúcim a nevyprofilovaným ľu-

dom. S týmto obrazom Boha súvisí aj cieľ kázania a evanjelizácie: je to demonštrácia súdu nad nevyvolenými. Preto neokalvinisti vnímajú ako nepravoverné každé kázanie, ktoré je bez implikácie o stratenosti človeka.

Mimoriadne obľúbená je aj téma Božieho súdu. Plieskanie korbáčom tzv. výkladového kázania nad hlavami poslucháčov je spôsobom sebarealizácie pocitu boja verných Božích bojovníkov za evanjelium. Boh sa dožaduje súdu nad ztrate- nými a oslávi sa zatratením nevyvolených. Tieto silne zvýraznené a nekontextualizované aspekty Božej osoby vykresľujú Boha ako nahnevaného sudcu, ktorý očakáva v spravodlivom hneve skáranie všetkých, ktorých na to vopred určil, ktorí sa narodili preto, aby boli zničení. Pri tomto všetkom sa však stráca tá najdôležitejšia myšlienka textov evanjelií, že Boh je najprv láska. Každý, kto nedostatočne zdôrazňuje Boží súd, vraj riedi evanjelium. Preto aj spoločenstvo s tými, ktorí kážu len „nariadené evanjelium“ o Božej láske je nežiadúce. (Na tomto mieste by som ešte rád pripomenul, že kalvinistické poňatie spasenia v súvislosti s učením o predurčení bolo odmietnuté aj luteránskou reformáciou vo Formule svornosti.). Časť komunít Cirkvi bratskej sa v tejto otázke viac prikláňajú k ponímaniu Erazma Rotterdamského, ktoré už boli v Dialógu opísané v minulosti.

Neokalvinisti sa vyznačujú pyšným povedomím porozumenia Bohu a jeho zámerov. Oni vedia. Boh neokalvinistov nemá v sebe prvky tajomstva alebo pokory čiastočného porozumenia. Naopak, je to disponibilný Boh. Poniektorí z nich majú poňatie Boha len na úrovni tzv. štyroch duchovných zákonov. Tým, že Boh je vypočítateľný: vedia, čo bolo, čo je a čo bude, a vedia tiež, ako to Boh myslí s človekom. Toto definované ponímanie Boha potom reflektuje aj cirkevný poriadok, ktorý má za úlohu ošetriť každú možnú cirkevnú a životnú situáciu. Pritom však každý súdny človek vie, že je to nesplniteľná požiadavka. Napriek tomu sa na každej konferencii CB cirkevný poriadok neustále spresňuje a rozširuje ďalšími dodatkami či ustanoveniami. Žiaľ, všeobecným znakom úpadku protestantizmu je rozširovanie a množenie vnútro-cirkevných predpisov. Jednoduché, prvoplánové schémy a cirkevné predpisy pomáhajú vytvárať predstavu „osedlaného Boha“, ktorý pripomína viac modlu vytesanú zo slov definícií poriadku než živého Trojjediného Boha, ktorého Duch veje, kam chce. Pritom zabúdame, že Boh, ktorým možno disponovať a ktorého sme osedlali do svojej teologickej schémy, je modlou. ■

(Pokračovanie v budúcom čísle. Uvedomujeme si, že tento článok môže vyvolať diskusiu. Vaše názory privítame a radi uverejníme.)

To Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami a my sme videli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy (Ján 1, 14).

CESTY NA UKRAJINU

Texty a foto team OHP
Redakčne spracovala EVA SUCHÁČOVÁ

Nie je jednoduché byť vo vyhnanstve. Ale vďaka Ježišovi a Jeho láske, aj ľudia vo vyhnanstve môžu užívať prijatie v krajine, kam museli odísť pre vojnu vo vlastnom domove a nemusia byť sami. Naša práca naďalej stabilne pokračuje. Koncom roka sa k pravidelným aktivitám pridali vianočné aktivity, prípravy, výraznejšia praktická pomoc a zároveň množstvo príležitostí hovoriť o narodenom Mesiášovi aj v osobných rozhovoroch.

Úspešná cesta do Kostopilu

Koncom októbra sme vyslali troch zástupcov za OHP na cestu do zboru v Kostopile. Večer s pomocou dobrovoľníkov naložili dve dodávky humanitárnou pomocou a tovarom rôzneho druhu. Prvou zastávkou pre vyloženie malej časti bol Lvov, kam doviezli dva agregáty a niekoľko ďalších materiálov pomoci. Potom pokračovali ďalej na východ a večer dorazili do Kostopilu. Už prvý večer ich čakal výpadok elektriny, čo je momentálne na Ukrajine veľmi bežné. Nasledujúci deň sa zoznámili so situáciou a potrebami miestneho zboru. Rozdali humanitárne balíčky pomoci spolu s Bibliami 325 ľuďom a potom sa stretli s vedúcimi bratmi a sestrami, zástupcami armády aj medikov, ktorí predstavili projekty, v ktorých by potrebovali najviac pomôcť. Zvyšok svojho času strávili v rozhovoroch s miestnymi veriacimi, načúvaním a modlitbami za nich. V nedeľu sa zúčastnili zborových bohoslužieb a po dlhom lúčení sa vybrali na cestu domov. Sme vďační za Božiu ochranu a úspešné absolvovanie tejto cesty.

Druhá cesta na Ukrajinu – Kostopil a Lvov

Pred Vianocami sa podarilo zohnať potrebné materiály, najmä generátory a technické zabezpečenie pre zbory v Kostopile a Lvove a štyria bratia vycestovali na poslednú misijnú cestu na Ukrajinu v minulom roku. Vďaka Božej ochrane prebehla cesta bezpečne, ale bol to silný čas, sedieť s bratmi z Ukrajiny, počúvať, ako sa majú a čomu čelia. Jeden z účastníkov výpravy v správe píše: „Počas večera u Ruslana som si uvedomil, aké by to bolo super, keby dôvod našej návštevy bolo len byť spolu a potešiť sa. Ale nie je to tak. Sme tu preto, lebo je vojna, hnusná, sprostá vojna, ktorú bolo cítiť všade, ktorá zmenila život miliónom ľudí tým najhorším spôsobom, aký si viete predstaviť a ešte horším, lebo my ľudia z bezpečného Západu si to vieme predstaviť len málo. Sedel som a počúval Sašu, ako rozpráva o poslednej ceste – Charkiv, Izjum, Bachmut a ja som mal opäť kopu ťažkých otázok na môjho Boha. Ale sme tu, lebo nám Pán Boh dal možnosť tu byť a tiež prostriedky cez iných bratov a sestry a my sme urobili, čo sme vedeli a mohli, to ostatné je naozaj na našom Bohu. ... Na záver, plní vďačnosti Bohu, ďakujeme všetkým Vám, ktorí ste sa za nás modlili. Ďakujem všetkým sponzorom a darcom, vďaka ktorým sme mohli odviezť potrebný tovar, tam, kde je oň núdza a kde bude dobre využitý.”

Na východe využili predvianočný čas na maximum

V predvianočnom období v Bardejove vydávali potrebné šatstvo, potraviny v spolupráci s ľuďmi z iných organizácií. Tiež poskytujú priestory modlitebne na jazykovú školu v meste, kam chodia ukrajinskí študenti. V Košiciach zorganizovali adventný workshop, stretnutie pre manželov, rozdali prak-

tickú pomoc pre 22 rodín. V Prešove zorganizovali vianočné turné s evanjelizáciou v jednej z ubytovní, kde sa zúčastnilo 50 Ukrajincov a tiež zaslali pomoc zborom v Pavlovograde, trom ďalším v Donecu a jednému v Kyjeve.

Okrem toho prebiehali aj pravidelné aktivity ako sobotné stretnutia pre ukrajinských priateľov, kde sa spoločne študuje Písmo a modlia sa, v Košiciach organizujú komunikatívnu slovenčinu 2x mesačne, stretnutia pre ukrajinské rodiny v kaviarni 2x mesačne, každú sobotu futbal a šport pre deti s rodinami, pravidelné osobné návštevy, pomoc s lekármi a úradmi. Ukrajincov je najviac práve v tomto regióne a sme vďační za všetkých koordinátorov, ktorí sa verne tejto práci venujú.

Kórejský pastor v Bratislave

Pastor Jeoung, Kórejčan z Ukrajiny, má zaujímavý príbeh. V Charkove mal presbyteriánsky zbor, odkiaľ máme v zbore (BA Paradox) dve ženy – matku s dcérou – Marínu a Evženiú. Evženia hovorí kórejsky, a tak sa pastor Jeoung rozhodol prísť na Slovensko, aby tu mal preklad z kórejčiny do ukrajinčiny (ruštiny) cez Evženiú. Každú nedeľu majú online bohoslužby pre tých členov Charkovského zboru, ktorí sú rozptýlení po svete.

Zároveň pastor pravidelne chodí s niektorými našimi ukrajincami na bohoslužby CB Paradox a tiež má každý utorok ukrajinskú komunitu. Snažia sa volať aj tie rodiny, ktoré nechodia do CB Paradox. Je veľmi dobré, že takto slúži a využíva svoj čas na Slovensku a je podporou týmto ukrajinským rodinám.

Pre naše rodiny v Bratislave sme pripravili vianočné balíčky a v utorok 20.12. sme sa pridali k ich komunite u pastora Jeounga, ktorý nás aj pohostil vlastnoručne vyrobenými kórejskými sušmi a vývarom s morskými chaluhami. Boli výborné. Taktiež sme ich podporili k tomu, aby sa v sobotu na Štedrý deň všetci spojili v jednom z bytov a urobili si spoločné ukrajinské Vianoce.

Vianočný program

Pred Vianocami v Žiline zrealizovali spoločný projekt s Človek v ohrození, Ukrajinským domom a Žilinskou univerzitou, kedy nacvičovali vianočný program v zborovom dome. Prichádzali na návštevy nové ukrajinské ženy s deťmi. Nadviazali sa krásne nové vzťahy. Program zožal veľký úspech.

Povzbudenie zo zahraničia

V posledných dvoch mesiacoch nás navštívili partneri z Medical Ambassadors, pastori z Austrálie, hudobníci a speváci z USA z Kórejského zboru, ktorí slúžili na evanjelizácii a ručne písané pohľadnice z Ameriky potešili ukrajinské rodiny, ktoré ocenili, že sa za nich modlí cirkev až za oceánom. Sme vďační za podporu a povzbudenie, ktoré vnímame od priateľov v zahraničí.

Modlitebné námety

Ďakujeme Bohu ...

- že vidíme výsledky (ovocie) našej práce. Vďačnosť ľuďí. Chuť neveriacich prísť na bohoslužbu.
- Sme vďační za ženy z Mozaiky v Košiciach, kde každý utorok sú modlitby online a modlia sa za túto službu a spasenie pre ukrajinské rodiny.
- že sa evanjelium opäť mohlo šíriť.
- za zápal pre Ježiša a evanjelizáciu našich Ukrajinských priateľov. Pre naše zbory sú veľkým požehnaním.
- za finančnú pomoc pre Oksanu na jej zamestnanie, aby mohla mať poskytnutú zdravotnú starostlivosť.
- za príležitosť spolupracovať s organizáciami v našich mestách. Otvára to dvere k novým vzťahom.

Prosíme ...

- aj naďalej za mier na Ukrajine a vo svete, a za ešte veľa tých, ktorí budú môcť spoznať Ježiša aj napriek (alebo práve pre) útrapám vojny.
- za nás, aby sme sa viac vedeli priblížiť k ukrajinskej mentalite.
- za vytrvalosť v službe a ochotu dávať, či už čas alebo materiálnu pomoc.
- za prerábku veľkoskladu v Michalovciach, ktorá sa chystá a ktorú zbor prebral na seba.
- za Oksanu a jej zdravotný stav, je onkologickou pacientkou. Vrátila sa na Ukrajinu, lebo po pár týždňoch sa jej stav kvôli stresu zhoršil a museli sa vrátiť späť na Slovensko.
- V Žiline premýšľa komunita ukrajinských žien nad projektom súkromnej škôlky pre ukrajinské deti. Prosíme o múdrosť. ■

Zdroj:

*Správy Odboru humanitárnej pomoci
Cirkvi bratskej november / december 2022*

FINANČNÉ DARY MÔŽETE POSIELAŤ:

Účet VÚB:
SK91 0200 0000 0000 3773 3152
VS: 192022

Správa pre prijímateľa:
Pomoc Ukrajine

DVERE

ANNA ČINČURÁKOVÁ TIPULOVÁ

Občas mám pokušenie ešte raz skontrolovať naše dvere, či sú naozaj potreté krvou baránka, a či ma ten anjel Zhubca skutočne obíde... Lebo tak veľmi túžim po slobode! Tak veľmi túžim po novom živote, po nových výzvach, túžim vykročiť z miesta, ktoré mi bolo domovom a sledovať oblak, kam ma zavedie... Avšak ešte stále ma to drží aj na tom mieste, kde som, a veľmi dobre si uvedomujem, že si nezaslúžim, aby namiesto mňa zomrel Baránok. Nezaslúžim si, aby Baránok zomrel kvôli mojej slobode. Prvá Veľká noc: Izrael bol v egyptskom otroctve. Generácie ľudí, ktorí zohýnali svoje šije v „pracovných táboroch“, nepoznajú, čo je sloboda. Ženy, ktorým siahali na deti a deti, ktoré prichádzali o rodičov. No Hospodin videl biedu svojho ľudu a počul volania! A práve sa chystá vyslobodenie – veľká záchranná akcia! Odchod z Egypta. Na Egypt mala totiž doľahnúť posledná rana. Posledné Božie varovanie. A Boh dal Izraelu konkrétne pokyny: Mali zabíť jednoročného baránka a jeho krvou potrieť zárubne svojich dverí, pretože ulicami Egypta pôjde anjel Zhubca a v každom dome, na ktorých nie je krv baránka, zomrie prvorodený ako obeť za hriech stúpajúci pred trón Božej spravodlivosti. Baránka mali upiecť a jesť ho spolu s nekvaseným chlebom ako slávnostnú večeru. Mali to všetko urobiť tak, aby boli vychystaní na cestu, obutí a pripravení odísť, keď ich Hospodin vyzve. Maces – nekvasený chlieb – jedli preto, lebo nebol čas na jeho vykysnutie. Baránka jedli s horkými bylinami, ktoré im mali pripomínať horkosť otroctva v Egypte a horkosť hriechu, aby sa k tomu už nikdy nechceli vrátiť. Baránok bol obetovaný. Otec rodiny namočil yzopovú vetvičku do krvi a potrel nimi dvere. Bolo to dôležité znamenie. Bolo to spoľahnutie sa na Pánovo slovo. Bol to jasný prejav dôvery, že Boh zachráni svoj ľud. A skutočne! V tú noc anjel Zhubca každé dvere potreté krvou obišiel. Z egyptských domov sa ozýval nárek, ale v izraelskej štvrti Góšen, boli tí, ktorí potreli svoje dvere krvou, v bezpečí. Keď Ježiš slávil svoju poslednú Veľkú noc s uče-

níkmi, povedal im, že On je ten obetovaný baránok. To Jeho krv bola vyliata, aby sme mohli byť vyslobodení z otroctva hriechu. A Jeho telo bolo obetované – rozlomené, aby sme sa Ním mohli sýtiť. Anjel Zhubca číha pri твоjich dverách, no ak sú potreté krvou, skutočne sa nemusíš báť toho, čo príde. Pretože Ježišova krv odháňa anjela Zhubcu. Ježiš sa mu postavil a obetoval sám seba, aby sme mohli vykročiť do slobody Božích detí. A keď raz dá náš Pán znamenie, a bude čas odísť aj z tejto zeme, potrebujeme byť pripravení. Prosím, skontroluj si svoje „dvere“.... ■

Z ROKOVANIA RCB

MAREC 2023

Rada schválila:

Správu o činnosti Rady ako materiál pre Konferenciu.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo za Cirkev bratskú.

Rada vzala na vedomie:

Že uvedenie kazateľa Filipa Pangráca do služby kazateľa zboru v Bardejove sa uskutočnilo 29. 1. 2023 (vykonal Martin Kačur).

Že kazateľ Pavol Bomba požiadal o členstvo v zbore Banská Bystrica.

Správu Jána Máhrika zo služobnej cesty v USA.

Že superintendentkou Evanjelickej cirkvi metodistickej na Slovensku je kazateľka Dr. Gabriella Kopas.

Finančnú správu Fondu Nové zbory za rok 2022.

Pripravovanú konferenciu o diakonickej službe v zbore, ktorú organizuje zbor v Bratislave 20. 5. 2023.

Rada mala rozhovor so zástupcami českej Rady, počas ktorého sa hodnotila Spoločná konferencia a diskutovalo o spôsoboch, ako zlepšiť vzájomné vzťahy. Rada sa plánuje venovať diskusii o hraniciach teologických presvedčení v rámci CB na spoločnom stretnutí Rád v júni 2023.

Ďalej Rada:

Rozhodla, že záporný zostatok za rok 2022 na sponzorskom účte vikára Filipa Pangráca bude vyrovnaný z prostriedkov Fondu Levita.

Oboznámila sa s informáciou, že ani po komunálnych voľbách nemôžu veriaci z rómskych komunít získať žiadnu nehnuteľnosť ani na prenájom na spoločné stretnutia ani za účelom výstavby vhodného objektu. Prekážky kladie majoritná cirkev aj majoritné obyvateľstvo.

Oboznámila sa s konferenčným návrhom niektorých zborov o potrebe zachovať jednotnú Cirkev bratskú a budovanie vzťahov medzi slovenskou a českou vetvou našej cirkvi.

Zaoberala sa situáciou zboru v Trenčíne. Na základe správy vizitáčnej komisie a rozhodnutia členského zhromaždenia pripraví pre Konferenciu návrh na ďalší postup.

Určila predsedu Rady za vizitátora v Spišskej Novej Vsi namiesto Slavomíra Polohu, ktorý sa tejto úlohy vzdal.

Oslovila odbory PLANT a EMO ohľadom nominovania zástupcov na konferenciu Joining Hands for Mission in Europe 2023 v Španielsku.

Podporuje prípadnú nomináciu kazateľa Petra Prištiaka a Lei Laurovičovej ako zástupcov na Konferenciu Lausanne movement 2023 v Budapešti a 2024 v Soule. ■ *Spracované z podkladov RCB*

ABSURDITY

alebo NA SLOVENSKU JE TO TAK

BOHUSLAV PIÁTKO
(šéfredaktor)

Absurdita prvá: Segregácia

V snahe pomôcť rómskej menšine v osadách so vzdelávaním detí, lebo to je jedna z ciest, ako ich dostať z chatrčí, sa v rómskych osadách začali stavať školy. Aj v osade Podsek v Starej Ľubovni je taká. Otvárali ju aj zástupcovia MŠ a búchali sa do prs, ako to skvele vymysleli a ako to dobre funguje. A zrazu aktivisti obvinili štát – v škole v rómskej osade sú len rómske deti. A to je segregácia. A Najvyšší súd SR im dal za pravdu. V škole musia byť zmiešané deti. Inak je to segregácia. Bez ohľadu na to, kde je škola umiestnená. Keďže rozhodnutia súdu sa musia rešpektovať, aj keď sú absurdné, Staroľubovčanom zostávajú len dve možnosti, ak nechcú porušiť nariadenie súdu: Časť Rómov bude musieť posieľať svoje deti do mesta, aby uvoľnili miesto deťom z mesta, ktoré budú dochádzať do školy v rómskej osade. Som zvedavý, koľkí Rómovia to budú robiť a koľko ľudí z mesta bude deti posieľať do školy v rómskej osade.

Lebo druhá možnosť je – školu zavrieť.

Absurdita druhá: Prokurátor vracia úder

Generálna prokuratúra začala trestné stíhanie vo veci manažovania ochrany pred pandémiou Covid-19. „Úmrtnosť na Slovensku bola počas pandémie privysoká a priamy vplyv na to mali rozhodnutia politikov“, konštatuje štúdia o nadúmrtosti na Covid na Slovensku. V zornom poli vyšetrovania sú vtedajší minister zdravotníctva M. Krajčí a vtedajší premiér I. Matovič. Zarazilo

Naozaj hovoríte spravodlivo, mocipáni? A súdite podľa práva ľudí? – Naopak, v srdci vymýšľate nepravosť, rukami razíte cestu násiliu v tejto krajine, povedal pred tritisíc rokmi židovský kráľ Dávid.

„Na Slovensku je to tak“, charakterizoval pred necelými tridsiatimi rokmi (1996) systém tretej Mečiarovej vlády, predseda SNS Vítazoslav Mórica. A aby som zostal pri trojkách – pred tromi rokmi sa proti tomuto druhu správy vecí verejných ľudia postavili a zvolili vládu, ktorá chcela, ale... potopila samú seba. A krajina sa ocitla v křči. A život v křči neraz prináša absurdity. Spomeniem aspoň dve.

ma, že chýbajú mená ako Sulík, Fico, Bláha a desiatky ďalších, predovšetkým z radov opozície, ktorá jediná v Európe torpédovala každé opatrenie vlády v súboji s pandémiou. Jedným z obvinení je neskoré a nedostatočné vyhlásenie lockdownov počas pandémie. Tých lockdownov, proti ktorým opozícia a časť vládneho štvorlístka (SAS) organizovali demonštrácie a vyzývali ľudí k občianskej neposlušnosti. Ako je možné, že vyšetrovanie GP sa neuberá týmto smerom? Nuž, stačí nazrieť do zákulisia správy o nadmernej úmrtnosti a trochu sa vyjasní. Prieskum financovala súkromná zdravotná poisťovňa Dôvera, ktorá je v portfóliu finančnej skupiny Penta. Tej Penty, ktorú mal v zuboch Matovič, a v ktorej „portfóliu“ je Jaroslav Haščák, a ten je zase súčasťou „portfólia“ kauzy Gorila (spolu s Ficom ale aj Dzuringom). Úder proti v súčasnosti odvolanej vláde vedie generálny prokurátor, ktorého zvolenie táto vláda označila za svoj najväčší omyl a ktorý je už úplne otvorený v portfóliu Smeru. Tento útok je už len predvolebným ťahom, veď Žilinka ukázal farbu (a tu sa vyjasnia vzťahy zo správy), keď zbavil z obvinení nielen Haščáka, ale aj Fica, Kaliňáka a Kažimíra. Fico sa už dlhšie netají tým, komu pôjde po krku, ak sa stane súčasťou budúcej vlády. Spolu s generálnym prokurátorom zaútočili ešte pred voľbami.

Naozaj hovoríte spravodlivo, mocipáni? A súdite podľa práva ľudí? – Pýta sa žalmista.

Odpoveď: Nie, lebo sme pred voľbami a „na Slovensku je to tak“. ■

KRÍŽOVKA

Dost' ľudí pohádza majetkom, ale iba málo z nich vie, ako..."
(F. de la Rochefoucauld)

Autor: Peter Kailing	Chaplinova manželka	Zožni	Chodba v bani	Hlas sovy	POMÔCKY Laps, Oidia, Ala, Ort, Tara, Ovo, Aka, Oona		Nevyliečiteľ- ná choroba (skr.)	Patriaca neodborní- kovi	Zairský kmeň
Úžitok					TAJNIČKA	Krídlo (anat.)			
						Vypúšťal vodu			
Okrúhly kameň					•				
Anglický zápor				Tenkost. bunka	•				
				Pre (čes.)					
Značka AB- Siemensu			Zvuk pri výstrele		•				Cyankáli
			Omotaj						
	Ruský súhlas	Veľký dravý vták			•		Jojoj, ojoj		
		Náprava					Pozrite		
Import					•	Starorím. pozdrav			
						Vajce (lat.)			
Približne				Domnienka	•				
				Chňap, chmat					
		Hmotnosť obalu	Žeravá magma		•			Maličká náprava	Turecké mužské meno
			Rapotal (hovor.)						
	Dotmava				•		Zn. kvalit. múky		
	Tech. klub mládeže (skr.)						Osobné zámeno		
Podošva (zastar.)					•	Česká číslovka			
						Kým			
Veriaca v Ježiša Krista					•				
Prechovával					Páľava				

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 2/2023

Snažte sa byť milovaní a nie OBDIVOVANÍ.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHR do 5. 4. 2023. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

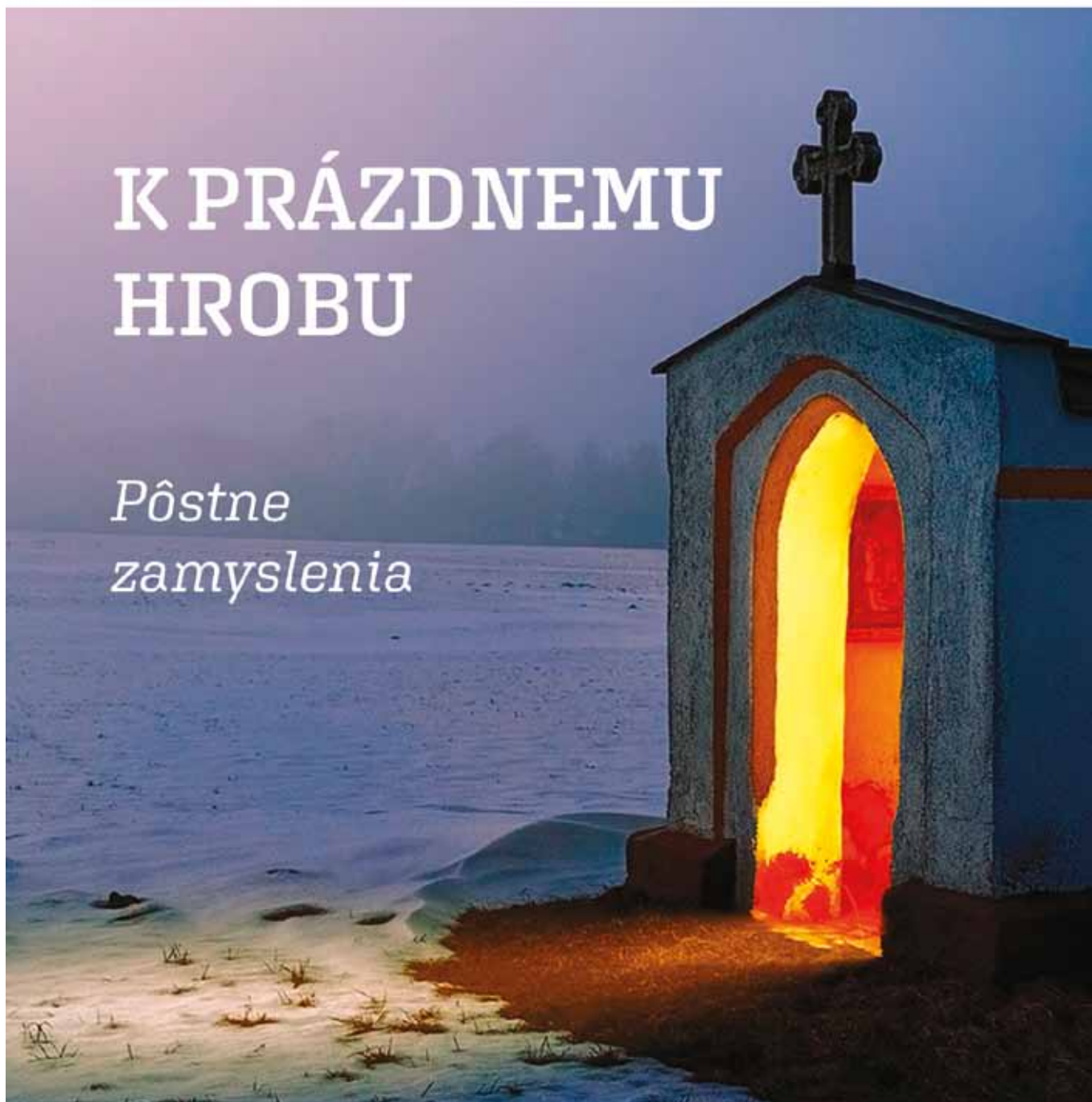
Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 4/2023.

Stranu pripravil Peter Kailing

Anna Činčuráková Tipulová

K PRÁZDNEMU HROBU

*Pôstne
zamyslenia*

Pred nami je pôstne obdobie, ktoré trvá 40 dní (bez nedeľ). Je to čas, v ktorom môžeš vykročiť od jasiel k prázdnemu hrobu, aby sa Ježiš stal živým v tvojom živote! Aby to, čo je v tebe malé, vyrástlo, a to, čo je mŕtve, ožilo. Pozývam ťa na cestu k prázdnemu hrobu.

**Knihu je možné kúpiť na www.porta.sk,
alebo objednať priamo u autorky: ancincurak.tipulova@gmail.com
cena 6,50 + poštovné**

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk,
v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, písané na adresu redakcie.